

Ritva Jääskeläinen

Tilinpäätösanalyysi

Case Kuljetus Oy

Opinnäytetyö
Kevät 2011

Liiketalouden, yrittäjyyden ja ravitsemisalan yksikkö
Liiketalouden koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Liiketalouden, yrittäjyyden ja ravitsemisalalan yksikkö

Koulutusohjelma: Liiketalouden koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Laskentatoimi

Tekijä: Jääskeläinen Ritva

Työn nimi: Tilinpäätösanalyysi

Ohjaaja: Palomäki Juhani

Vuosi: 2011

Sivumäärä: 60

Liitteiden lukumäärä: 1

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää tilinpäätösanalyysin avulla kuljetusalalla toimivan pienen osakeyhtiömuotoisen yrityksen Kuljetus Oy:n taloudellinen tilanne ja erityisesti liiketoiminnan laajentumisen vaikutus yrityksen kannattavuuteen. Tarkoituksena oli tarkastella yrityksen tilinpäätöksiä viideltä vuodelta. Lisäksi tarkoituksena oli tarkastella muutokseen vaikuttaneita syitä.

Teoreettisessa viitekehyksessä esitettiin lyhyesti hyvän kirjanpitotavan yleiset periaatteet, tilinpäätösasiakirjat ja tilinpäätöksen pohjalta tehtävä tilinpäätösanalyysi. Lisäksi kerrottiin tilinpäätöksen oikaisuvaatimuksista ja tilinpäätösanalyysissä käytetyistä yrityksen taloudellista kehitystä eli kannattavuutta, maksuvalmiutta ja vakavaraisuutta mittaavista tunnusluvuista.

Tilinpäätösanalyysi suoritettiin Excel-taulukkolaskentaohjelmalla, johon syötettiin yrityksen tilinpäätöstiedot vuosilta 2005-2009 ja analyysissä käytettyjen tunnuslukujen kaavat, joita yrittäjä voisi käyttää tulevaisuudessa päätöksenteossaan. Yrityksen oman taloudellisen kehityksen lisäksi Kuljetus Oy:n taloudellista kehitystä verrattiin toimialan mediaanilukuihin.

Tuloksena oli, että yrityksen kannattavuus oli laskenut tarkastelujakson aikana. Syynä oli se, että suurimpien kustannuserien eli polttonesteiden hinnankorotukset ja palkankorotukset olivat suuremmat kuin kuljetustaksojen korotukset.

Avainsanat: tilinpäätös, tilinpäätösanalyysi, tunnuslukuanalyysi, tunnusluvut

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty:	Business School
Degree programme:	Business Management
Specialisation:	Accounting
Author/s:	Jääskeläinen Ritva
Title of thesis:	Analysis of the financial statement
Supervisor(s):	Palomäki Juhani
Year: 2011	Number of pages: 60 Number of appendices: 1

The purpose of the work was to find out, using financial statements analysis, about the financial situation of Transport Ltd, a small company operating in the transport sector, and, in particular, about the impact of the expansion of business operations on the company's profitability. The aim was to review the company's financial statements for the preceding five years. In addition, the purpose was to examine the reasons for the change.

The theoretical part deals briefly with the tenets of good accounting practice and the general principles and content of financial statements and the accounts on the basis of the analysis of the financial statements for the task. In addition, demands for the rectification of financial statements analysis as well as the company's economic development, i.e. profitability, liquidity and solvency composition and the interpretation of business indicators used in financial statements analysis are discussed.

The financial statements analysis was carried out by the Excel spreadsheet program. The annual report and accounts of the company financial statements of the years 2005–2009, as well as the formulas of the key figures used in the analysis were entered in Excel. The table was prepared in such a way that it can be utilized by the entrepreneur for decision-making in future. The company's economic development was also compared to the median figures of the industry.

The result was that the company's profitability had declined during the period under review. The reason was that the major cost items, i.e. liquid fuel price and wage increases were higher than the rates of increases in transport operations.

Keywords: accounting, financial analysis, statistical analysis, key figures

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
Kuvio- ja taulukkoluetelo.....	6
1 JOHDANTO.....	7
1.1 Opinnäytetyön tavoite ja aiheen rajaus	8
1.2 Työn rakenne	8
2 TILINPÄÄTÖS.....	9
3 TILINPÄÄTÖSANALYYSI.....	13
3.1 Tilinpäätöksestä tehtävät analyysit ja niiden käyttäjät.....	14
3.2 Tilinpäätösanalyysin vaiheet.....	16
3.3 Analyysimenetelmät.....	18
3.4 Tilinpäätöksen oikaiseminen analyysia varten.....	19
3.4.1 Tuloslaskelman oikaiseminen.....	20
3.4.2 Taseen oikaiseminen.. ..	24
3.5 Keskeisimmät tunnusluvut ja niiden tulkinta.....	27
3.5.1 Kannattavuuden tunnusluvut.....	27
3.5.2 Maksuvalmiuden tunnusluvut.....	32
3.5.3 Käyttöpääomaerien kiertoajat.....	35
3.5.4 Vakavaraisuuden tunnusluvut.....	37
4 CASE YRITYKSEN TILINPÄÄTÖSANALYYSI.....	41
4.1 Avoimen yhtiön ja osakeyhtiön keskeisimmät erot	42
4.2 Tilinpäätöksen oikaiseminen.....	43
4.2.1 Tuloslaskelman oikaiseminen.....	43
4.2.2 Taseen oikaiseminen.....	44
4.3 Liiketoiminnan kasvu.....	45
4.4 Kannattavuuden tunnusluvut.....	46
4.5 Maksuvalmiuden tunnusluvut.....	50
4.6 Vakavaraisuuden tunnusluvut.....	54
4.7 Johtopäätökset.....	55

5 YHTEENVETO.....	57
LÄHTEET.....	59
LIITTEET.....	60

Kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Tunnuslukuanalyysi, tilinpäätösanalyysi ja yritystutkimus ja niiden väliset yhteydet.....	14
Kuvio 2. Case -yrityksen liikevaihto 2005-2009.....	46
Kuvio 3. Case -yrityksen ja toimialan mediaanin käyttökateprosentit 2005-2009..	47
Kuvio 4. Case -yrityksen ja toimialan mediaanin liiketulosprosentit 2005-2009....	48
Kuvio 5. Case -yrityksen oman pääoman tuotto prosentit 2005-2009.....	48
Kuvio 6. Case -yrityksen ja toimialan mediaanin kokonaispääoman tuotto prosentit 2005-2009.....	49
Kuvio 7. Case -yrityksen ja toimialan mediaanin sijoitetun pääoman tuotto prosentit 2005-2009.....	50
Kuvio 8. Case -yrityksen ja toimialan mediaanin quick ratio ja current ratio tunnusluvut 2005-2009.....	52
Kuvio 9. Case -yrityksen ja toimialan mediaani myyntisaamisten kiertoaikojen osalta 2005-2009.....	53
Kuvio 10. Case -yrityksen ja toimialan mediaani ostovelkojen kiertoaikojen osalta 2005-2009.....	53
Kuvio 11. Case -yrityksen ja toimialan mediaani omavaraisuusasteen osalta 2005-2009.....	54
Taulukko 1. Case -yrityksen kannattavuuden tunnusluvut.....	47
Taulukko 2. Maksuvalmiuden tunnusluvut.....	51
Taulukko 3. Case -yrityksen vakavaraisuuden tunnusluvut.....	54

1 JOHDANTO

Tilinpäätökseen on kerätty tiedot yrityksen tilikauden tuloksesta sekä yrityksen omaisuudesta ja velvoitteista tilinpäätöshetkellä. Sidosryhmät pystyvätkin käyttämään tilinpäätöstä yrityksen taloudellisen tilanteen seuraamiseen. Omistajat ovat tavoitteidensa mukaisesti kiinnostuneita joko sijoituksesta saatavasta tuotosta suhteessa riskeihin tai sijoituksen oikeuttavasta päätäntävällästä yrityksessä. Omistajat saavat tilinpäätöksestä tietoa myös osingonmaksukyvästä ja yrityksen johdon toiminnasta. Yritysjohdolle tarvitaan tilinpäätösinformaatiota sekä yrityksen päivittäiseen liiketoimintaan liittyviin operatiivisiin päätöksiin että suuriin investointi- ja rahoituspäätöksiin. Työntekijöitä kiinnostaa yrityksen menestyminen mm. työpaikan säilyvyyden ja mahdollisten tulos- ja voittopalkkioiden näkökulmasta. Rahoittajat käyttävät tilinpäätöstietoja selvittääkseen yrityksen kyvyn maksaa lainansa takaisin sovittuun laina-ajan puitteissa. Tavarantoimittajat tarvitsevat myös tietoja yrityksen taloudellisesta tilanteesta kauppakumppanina, jotta he voisivat luottaa siihen, että saavat maksun toimittamistaan tuotannontekijöistä ajallaan. Asiakkaita saattaa puolestaan kiinnostaa yrityksen taloudellisesta suorituskyvästä toimittaa heille tuotannontekijöitä. Viranomaiset seuraavat myös yritysten tilinpäätöksiä selvittääkseen mm. veronkannon oikean määrän.

Tilinpäätösasiakirjoja ovat tase, tuloslaskelma, toimintakertomus, rahoituslaskelma ja taseen liitetiedot. Yritysten on tehtävä kirjanpitoa noudattaen hyvää kirjanpitoa, jotta tilinpäätöksen tietoja voidaan pitää luotettavina ja ne antavat oikeat ja riittävät tiedot yrityksen tuloksesta ja taloudellisesta tilanteesta. Tilinpäätöksen oikea tulkinta on oleellista arvioitaessa yrityksen taloudellista tilaa ja toimintaedellytyksiä. Tulkinnassa käytetään tilinpäätösanalyysiä ja tunnuslukuja. Tilinpäätösanalyysin tekemiseen saadaan tarvittavaa tietoa, joko vertaamalla tunnuslukuja saman toimialan yritysten kesken, jolloin nähdään miten yritys sijoittuu toimialan muihin yrityksiin verrattuna. Toinen tapa on verrata yrityksen tunnuslukuja usean vuoden ajalta, jolloin nähdään miten tarkasteltavana olevat mittauskohteet ovat muuttuneet tarkastelujakson aikana.

Tutkimuksen kohteena on kuljetusalalla toimiva nykyisin osakeyhtiömuotoinen yritys, jota jatkossa kutsutaan nimellä Case -yritys. Tilinpäätöstietojen keskeisin käyt-

täjä on omistaja. Tarkoituksena on tehdä yrittäjälle toiminnan seuraamista ja suunnittelua varten helppokäyttöinen Excel- taulukkoon laadittu oikaistu tase sekä tuloslaskelma sekä erilaisten tunnuslukujen laskukaavat. Tilinpäätösanalyysin on tarkoitus selvittää havainnollisesti yrityksen taloudellinen tilanne tunnuslukujen ja toimialavertailun avulla. Tilinpäätösanalyysi perustuu yrityksen luovuttamiin tilinpäätöstietoihin vuosilta 2004 - 2009.

1.1 Opinnäytetyön tavoite ja aiheen rajaus

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia pienen Länsi-Suomen läänissä sijaitsevan kuljetusalalla toimivan yrityksen menestymistä ja taloudellista asemaa tilinpäätösten avulla. Tehtävä rajataan käsittelemään kyseisen yrityksen tilinpäätöksiä vuosilta 2005–2009. Työssä halutaan selvittää liiketoiminnan laajentumisen vaikutusta erityisesti yrityksen kannattavuuteen, mutta myös yrityksen maksuvalmiuteen ja vakavaraisuuteen. Lisäksi esitetään yhtiömuodon vaikutus yrityksen tunnuslukuihin. Opinnäytetyössä käsitellään tilinpäätöstä ja tilinpäätösanalyysin perusteita alan kirjallisuuden avulla. Analyysissä verrataan yrityksen tulosta ja tunnuslukuja vuosilta 2005–2009 keskenään ja lisäksi tunnuslukuja verrataan saman toimialan yritysten keskimääriin tunnuslukuihin.

1.2 Työn rakenne

Johdantokappaleessa esitellään aihealue, käydään läpi opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite sekä rajataan aihealue. Työn toisessa kappaleessa käsitellään tilinpäätöksen laatimisvelvollisuutta ja tilinpäätösasiakirjoja. Kolmannessa kappaleessa esitetään tilinpäätösanalyysin vaiheet. Kappaleessa neljä keskitytään käsittelemään Case -yrityksen vuosien 2005–2009 tilinpäätöstietoja, analysoimaan ja vertailemaan vuosien 2005–2009 tietoja erilaisten tunnuslukujen ja toimialan vertailulukujen avulla. Kappaleessa viisi esitetään yhteenveto opinnäytetyön tuloksista.

2 TILINPÄÄTÖS

Kirjanpitolaki edellyttää, että jokainen liike- tai ammattitoimintaa harjoittava on tästä toiminnastaan kirjanpitovelvollinen. Kirjanpitovelvollisen tulee noudattaa hyvää kirjanpitoa. Tilinpäätöksen laadintaa säätelevät Suomessa kirjanpitolaki (1336/1997) ja kirjanpitoasetus (1339/1997). Niihin tehdyt viimeisimmät uudistukset yhtenäistivät kirjanpitolainsäädäntöä vastaamaan Euroopan yhteisöjen direktiivien edellyttämiä säännöksiä. Osakeyhtiölaissa on edellisten lisäksi nimenomaan osakeyhtiön tilinpäätöstä koskevia säädöksiä. (Niskanen & Niskanen 2004, 27.)

Kirjanpitolain (30.12.1997/1336) kolmannessa luvussa säädetään tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksen laadinnasta. Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. (L Kirjanpitolaki, 30.12.1997/1336.)

Tilinpäätöksen esitystapa määritellään kirjanpitolaissa, kirjanpitoasetuksessa sekä kauppa- ja teollisuusministeriön yhteydessä toimivan kirjanpitolautakunnan yleisohjeessa. Kirjanpitolautakunta antaa ohjeita myös kirjanpitolain ja muun tilinpäätöstä koskevan lainsäädännön soveltamisesta. Lisäksi verolait vaikuttavat tilinpäätösten laadintaan siten, että yleensä verotuksessa vähennyksinä hyväksyttävien kuluerien on oltava kirjattuina myös yrityksen kirjanpidossa. (Niskanen & Niskanen 2004, 27.)

Pienille yrityksille muotomääräyksiin on säädetty helpotuksia. Taseen ja tuloslaskelman eristä on kirjanpitolain mukaan esitettävä vastaava erä myös edelliseltä tilikaudelta. (Niskanen & Niskanen 2004, 27, 169.) Tilikauden pituus on yleensä 12 kuukautta. Tilikauden ei kuitenkaan tarvitse olla kalenterivuosi, joskin se on yleisin. (Kinnunen, Laitinen, Laitinen, Leppiniemi & Puttonen 2006, 19.)

Virallinen tilinpäätös sisältää tuloslaskelman, taseen, liitetiedot ja toimintakertomuksen (Niskanen & Niskanen 2004, 27). EU:ssa tilinpäätöksen sisältöä koskevan sääntelyn perustana ovat Euroopan yhteisöjen tilinpäätösdirektiivit, neljäs ja seitsemäs yhtiöoikeudellinen direktiivi. Tämä on nostanut tilinpäätöksen merkitystä yrityksen talouden keskeisenä tiedonlähteenä. Mitä tärkeämmästä yrityksestä on kyse, sitä pidemmälle tilinpäätösperiaatteet on EU:n alueella yhtenäistetty. Pisim-

mälle yhtenäistäminen onkin toteutettu pörssiyhtiöiden osalta ns. IAS/IFRS tilinpäätösstandardien pohjalta (IAS=International Accounting Standards, IFRS= International Financial Reporting Standards). Merkittävä yhtenäisyys on saatu myös osakeyhtiömuotoisille yrityksille. (Kinnunen ym. 2006, 16.)

Tuloslaskelma kertoo tuloslaskelmakaavan avulla vaihe vaiheelta miten yrityksen tilikauden tulos, voitto tai tappio on muodostunut. Lähtökohtana on se, että tilikaudelle kuuluvista tuloista vähennetään ne menot, jotka on tarvittu näiden tilikaudelle kuuluvien tulojen aikaansaamiseen. (Kinnunen, Leppiniemi, Puttonen & Virtanen 2002, 44-45.)

Tase näyttää yrityksen tilinpäätöspäivän taloudellisen aseman. Se on kaksipuolinen tilimuotoinen laskelma, jonka debet (vastaavaa) puolelle merkitään varat ja aktiivat ja kredit (vastattavaa) puolelle velat ja passiivat. Vastaavaa puoli jakautuu vielä pysyviin vastaaviin ja vaihtuviin vastaaviin. Vastattavaa puoli jakautuu puolestaan omaan pääomaan, tilinpäätössiirtojen kertymään, pakollisiin varauksiin ja vieraaseen pääomaan. (Kinnunen, Leppiniemi, Martikainen & Virtanen 2000, 27.)

Tuloslaskelman ja taseen lisäksi tilinpäätökseen sisältyvät liitetiedot ja toimintakertomus. **Liitetietojen** avulla selvitetään erittelemällä tuloslaskelmassa ja taseessa annettuja tietoja sekä varmistetaan, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. (Kinnunen ym. 2000, 30-31.)

Toimintakertomuksesta tulee ilmetä tiedot kirjanpitovelvollisen toiminnan kehittymistä koskevista tärkeistä seikoista. Siinä tulee kertoa esim. tilikauden ja sen jälkeisen ajan olennaisista tapahtumista sekä esittää arvio tulevasta kehityksestä. (Kinnunen ym. 2000,30.)

Tilintarkastuksessa varmistetaan, että yrityksen tilinpäätöksen tiedot ovat oikeat ja luotettavat. Tilintarkastus perustuu tilintarkastuslakiin ja -asetukseen. Lakiin perustuvien tilintarkastuksen suorittajille on asetettu kelpoisuusvaatimukset. **Tilintarkastuskertomus** annetaan yleensä vakiomuotoisen kaavan mukaan laadittuna. Tämä vakiomuotoisuus on todistus eli sertifikaatti oikein laaditusta tilinpäätöksestä. Jos yrityksessä tulee suorittaa tilintarkastus, myös tilintarkastuskertomuksen tulee si-

sältyä tilinpäätösaineistoon. Samoin, jos yrityksen tilinpäätös julkistetaan, myös lakisääteinen tilintarkastuskertomus on julkistettava. (Kinnunen ym. 2000, 30; 75.)

Suomessa kirjanpitolautakunta on antanut vuonna 1999 yleisohjeen rahoituslaskelman laatimisesta. **Rahoituslaskelman** ovat velvollisia laatimaan julkiset osakeyhtiöt ja ns. suuret yksityiset osakeyhtiöt sekä osuuskunnat. Suureksi osakeyhtiöksi tai osuuskunnaksi katsotaan yhtiö, jos kaksi seuraavista rajoista on ylittynyt tilikaudella tai välittömästi edeltäneellä kaudella: liikevaihto 7,3 milj. euroa, taseen loppusumma 3,65 milj. euroa tai palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä. (Niskanen & Niskanen 2004, 169.)

Rahoituslaskelmassa annetaan selvitys varojen hankinnasta ja niiden käytöstä tilikauden aikana. Laskelmasta on käytävä ilmi liiketoiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrat. Tilinpäätöksen hyväksikäyttäjä voi rahoituslaskelman avulla ennakoida yrityksen taloudellisen tilanteen, erityisesti sen rahoitusaseman ja rahoitusrakenteen muutoksia. Rahoituslaskelma laaditaan yleisohjeen mukaan kassaperusteisena ja se kuvaa liiketoiminnan, investointien ja rahoituksen kassavirtoja. (Niskanen & Niskanen 2004, 169-170; Vilkkumaa 2010, 28-29.)

Tilinpäätöstä ja toimintakertomusta laadittaessa sekä tilinavausta tehtäessä noudatetaan mm. seuraavia periaatteita:

- jatkuvuuden periaate, jonka mukaan toiminnan oletetaan jatkuvan ajateltavissa olevan tulevaisuuden ajan (going concern)
- johdonmukaisuus laatimisperiaatteiden ja -menetelmien soveltamisessa tilikaudesta toiseen
- meno tulon kohdalle – periaate tarkoittaa, että tulon aikaansaamiseksi uhratut menot on asetettu samaan tuloslaskelmaan vastaavien tulojen kanssa
- tilinavauksen perustuminen edellisen tilikauden päättäneeseen taseeseen
- realisointiperiaatteen mukaan tulo toteutuu, kun vastaava suorite on luovutettu asiakkaalle
- luotettavuus merkitsee, että tilinpäätösinformaatio ei sisällä virheitä tai puutteita

- täydellisyyden periaate edellyttää, että kirjanpito ja tilinpäätös sisältävät kaikki kirjanpitovelvolliselle kuuluvat liiketapahtumat sekä omaisuuden ja velat
- varovaisuus tarkoittaa varovaisuutta tuloksen laskemisessa, että tilinpäätökseen sisältyviä tuottoja ja omaisuutta ei saa yliarvostaa eikä kuluja ja velkoja aliarvostaa

Tilinpäätös ja toimintakertomus sekä luettelo kirjanpitokirjoista ja tositteiden lajeista samoin kuin tieto niiden säilytystavoista on kirjoitettava sidottuun tai välittömästi tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen sidottavaan tasekirjaan, jonka sivut tai aukeamat on numeroitava (KPL 3 luku 3 §) (Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336).

3 TILINPÄÄTÖSANALYYSI

Yritysten taloudellisen tilan arviointi on tullut yhä tärkeämmäksi yritysten taloutta koskevassa päätöksenteossa. Yrityskauppatilanteissa, sijoituspäätösten tai konkurssiriskin arvioinnissa päätöksentekijällä täytyy olla luotettavaa tietoa yrityksen taloudellisesta tilanteesta päätöstensä pohjaksi. (Kallunki & Kytönen 2007, 13.)

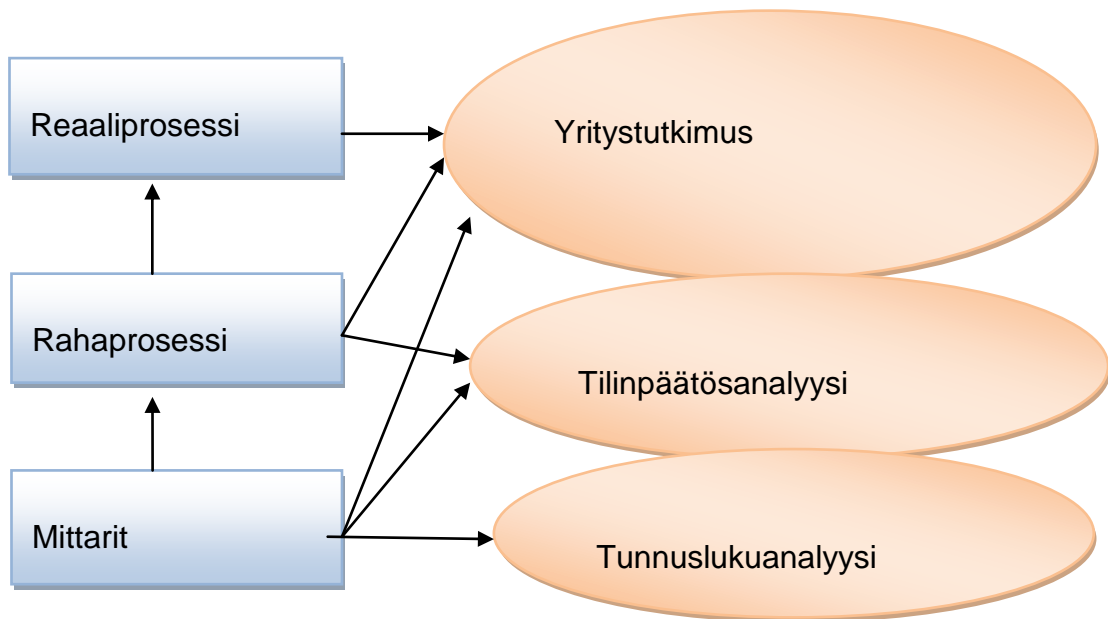
Yritykset pystyvät vaikuttamaan tilinpäätöstensä sisältöön erilaisten harkinnanvaraisten kirjausten avulla. Jotta eri yritysten tilinpäätökset olisivat vertailukelpoisia keskenään, ne on oikaistava ennen varsinaista tilinpäätösanalyysiä. Lisäksi on tärkeää, että eri vuosille ja eri yrityksille suoritetaan samat oikaisutoimenpiteet, jolloin ne tulevat vertailukelpoisiksi keskenään. Uusi vuoden 1997 viimeisenä päivänä voimaan tullut kirjanpitolaki vähensi tilinpäätös-oikaisujen tarvetta. (Kallunki & Kytönen 2007, 13; 40-42.)

Tilinpäätösanalyysin tarkoituksena on arvioida yrityksen tuloksen riittävyttä. Tällä tarkoitetaan kannattavuuden arviointia ja sen kehittymiseen liittyviä riskejä. Vaka-varaisuutta arvioitaessa selvitetään mitä riskejä rahoitusrakenteeseen sisältyy pitkällä aikavälillä. Maksuvalmiutta selvitetessä tarkastellaan lyhyen aikavälin, yleensä alle vuoden mittaisen rahoituksen riittävyttä ja siihen liittyviä riskejä. Nämä yrityksen kannattavuuden, rahoituksen ja taloudellisten toimintaedellytysten tunnuslukujen mittaaminen tehdään tilinpäätöstietojen pohjalta. Tilinpäätösanalyysissä arvioidaan myös lukuihin vaikuttavia tekijöitä. Tarkasteluun tulee uutta näkemystä, jos tunnuslukuja on mahdollista vertailla jonkin muun samalla toimialalla toimivan yrityksen vastaaviin tunnuslukuihin tai toimialan keskimääräisiin tunnuslukuihin. (Niskanen & Niskanen 2004, 8.)

Tilinpäätösanalyysi voidaan jakaa suoriteperusteiseen tilinpäätösanalyysiin, rahavirta-analyysiin ja markkinaperusteiseen analyysiin. Suoriteperusteisessa tilinpäätösanalyysissä tulot ja menot kirjataan niiden syntyessä ja tarvittaessa jaksotetaan eri tilikausien tuotoiksi ja kuluiksi. Rahavirta-analyysissä tarkastellaan rahan liikkeitä, mutta menoja ei kohdisteta eri tilikausille. Markkinaperusteisessa analyysissä tilinpäätöstietoja yhdistetään osakemarkkinoilta saatavaan informaatioon. (Kallunki & Kytönen 2007, 14.)

3.1 Tilinpäätöksestä tehtävät analyysit ja niiden käyttäjät

Tilinpäätösanalyysi on analyysimuoto, joka sijoittuu yritystutkimuksen ja tunnuslukuanalyysin väliin. Tilinpäätösanalyysi on termi, jota käytetään yleisesti puheessa kuvaamaan monentasoista tilinpäätöksen pohjalta tehtävää analyysia. Alla oleva kuvio selvittää eri analyysityyppejä ja niiden välisiä yhteyksiä. (Niskanen & Niskanen 2004, 9.)

KUVIO 1. Tunnuslukuanalyysi, tilinpäätösanalyysi ja yritystutkimus ja niiden väliset yhteydet. (Niskanen & Niskanen 2004, 9.)

Tunnuslukuanalyysi on analyysimuodoista suppein ja yksinkertaisin. Analyysissa yrityksen taloudellinen tilanne esitetään lähes ainoastaan muutamien vakioitujen mittareiden eli tunnuslukujen perusteella. Analyysin tuottamaa informaatiota käytetään myös yksityiskohtaisempien analyysien eli tilinpäätösanalyysin ja yritystutkimuksen osana. (Niskanen & Niskanen 2004, 9.)

Tilinpäätösanalyysilla tarkoitetaan kehittyneempää analyysin muotoa, jossa yrityksen taloudelliseen menestymiseen vaikuttaneita osatekijöitä ja niiden kehitystä tarkastellaan tunnuslukuanalyysia kattavammin. Tilinpäätösanalyysissa pyritään lukuarvojen lisäksi arvioimaan niihin vaikuttaneita tekijöitä. Näin voidaan arvioida sitä, ovatko joidenkin tunnuslukujen saamat hyvät tai huonot arvot satunnaisia vai vaikuttaako niihin pidemmällä aikavälillä tapahtuneet muutokset. Kaikkia tunnuslu-

kuihin vaikuttavia tekijöitä ei kuitenkaan voida aina selvittää, koska käytössä ei ole riittäviä tietoja tilinpäätöksistä. Näin tapahtuu esimerkiksi silloin kun tilinpäätösanalyysin laatii yrityksen ulkopuolinen analyytikko, joilla ei ole yrityksessä esim. rahoittajan asemaa eikä siten myöskään yksityiskohtaisia tietoja yrityksen liiketoimintaan vaikuttavista tekijöistä. (Niskanen & Niskanen 2004, 10-11.)

Yritystutkimus on edellisiä syvällisempi analyysimuoto. Sen avulla pyritään selvittämään yrityksen taloudelliseen menestymiseen vaikuttaneita syitä. Saatua tietoa voidaan käyttää hyväksi laadittaessa ennusteita yrityksen tulevasta kehityksestä. Yritystutkimuksia pystyvät tekemään yleensä vain luottolaitosten tai luottoluokitussyritysten yritystutkijat. Käytännössä yritystutkimuksen tekeminen on pankeille ja muille luottolaitoksille välttämätöntä, koska niiden luotonantoa valvova Rahoitustarkastus edellyttää analyysin tekemistä jokaisen luottopäätöksen yhteydessä. (Niskanen & Niskanen 2004, 11.)

Yritys voi myös itse hankkia maksullisen luottoluokituksen niihin erikoistuneelta yritykseltä. Tarve tällaisen yritystutkimuksen tekemiseen yrityksellä saattaa tulla esim. jos se haluaa laskea liikkeelle joukkovelkakirjalainoja tai käyttää yritystodistuksia lyhytaikaisten rahoitustarpeidensa kattamiseen. Luottoluokitukset voivat olla joko pitkän tai lyhyen aikavälin luottoluokituksia. (Niskanen & Niskanen 2004, 12-13.)

Luottoluokitusta tehtäessä yritystä arvioidaan useista eri näkökulmasta. Pääasiassa tarkastelu suuntautuu yrityksen taloudellisen aseman, liiketoimintaprofiilin ja toimialan tarkasteluun. Taloudellisen aseman osalta tarkastellaan esim. tunnuslukuja, yrityksen käyttämää rahoituspolitiikkaa ja rahoituksellista liikkumavaraa. Liiketoimintaprofiilin osalta tarkastellaan sen strategiaa, kilpailuasemaa ja johtoa. Toimialan osalta tarkastellaan toimialan syklisyyttä, kaskunäkymiä ja teknologian kehittymisnopeutta. Eri osa-alueisiin liittyvää tietoa kerätään tilinpäätöksistä ja johdon kanssa käydyistä keskusteluista. (Niskanen & Niskanen 2004, 12-13.)

Niskasen & Niskasen (2004,13), mukaan tilinpäätöksillä ja niistä saatavalla tilinpäätösinformaatiolla on monia käyttäjäryhmiä Niistä jokaisella on omat odotuksensa tilinpäätöksistä saatavan tiedon suhteen. Keskeisimpiä käyttäjäryhmiä ovat:

- omistajat, sijoittajat ja analyytikot

- yrityksen toimiva johto
- työntekijät
- rahoittajat
- tavarantoimittajat
- asiakkaat
- erilaiset viranomaistahot

Tilinpäätöksen keskeisin käyttäjäryhmä on yrityksen omistajat. Omistajat ovat kiinnostuneita joko sijoituksesta saatavasta tuotosta suhteessa riskeihin tai sijoituksen tuomasta päätösvallasta yrityksessä. Yritysjohdolla on kiinnostusta käyttää tilinpäätöksestä saatavaa tietoa jatkuvasti päätöksenteossaan. Johto on kiinnostunut esimerkiksi kannattavimmista toiminnoista, joihin investointeja tulisi keskittää. Johtoa voi kiinnostaa myös erilaiset tulos- ja voittopalkkiojärjestelyt, joissa johdon palkkio riippuu yhdestä tai useammasta tilinpäätöksen erästä tai tunnusluvusta. Henkilökuntaa kiinnostaa yrityksen taloudellinen kehitys mm. työpaikkojen säilymisen ja tulos- ja voittopalkkiojärjestelmien vuoksi. Rahoittajat ovat kiinnostuneita yrityksen kyvystä maksaa laina takaisin sovitusti laina-aikana. Tavarantoimittajia puolestaan kiinnostaa yrityksen maksuvalmius eli kyky suoriutua velvoitteista lyhyellä aikavälillä. Erityisesti yritysasiakkaita kiinnostaa yrityksen taloudellinen kyky toimittaa heille tuotantotekijöitä. Viranomaisista verottaja on kiinnostunut tilinpäätöstiedoista veronkannon näkökulmasta. (Niskanen & Niskanen 2004, 13-17.)

3.2 Tilinpäätösanalyysin vaiheet

1. Tilinpäätöstietojen muokkaus
2. Mittauskohteiden ja niiden mukaisten analyysimenetelmien valinta
3. Tunnuslukujen laskeminen ja vertaaminen
4. Tulosten havainnollistaminen
5. Tulkinta ja johtopäätökset

Tilinpäätösanalyysiä tehtäessä ensimmäiseksi muokataan virallisen tuloslaskelman ja taseen tietoja. Tavoitteena on standardoida aineisto sellaiseksi, että yritys- ja vuosikohtaisia tilinpäätöstietoja voidaan vertailla muiden yritysten tai saman yri-

tyksen aikaisempien vuosien tilinpäätöksiin. Nykyisin tämä on enimmäkseen tilinpäätökseen sisältyvien erien uudelleenjärjestelyä. Merkittävää muokkaustarvetta ei ole, koska tilinpäätöksiä koskeva lainsäädäntö ei salli yrityksille tehdä omia tilinpäätöksen kirjauksia koskevia ratkaisuja. (Niskanen & Niskanen 2004,19.)

Seuraavaksi valitaan mittauskohteet ja niiden mukaiset analyysimenetelmät. Analyysin tekijä ja käyttötarkoitus ratkaisevat sen, mitä analyysilla halutaan mitata, mitä menetelmiä hänellä on käytössään ja mitä menetelmiä on perusteltua käyttää (Niskanen & Niskanen 2004,19). Toisin sanoen mittareiden valinnassa on kyse siitä, mitkä ovat tarkoituksenmukaisimmat tunnusluvut valittujen talouden mittauskohteiden mittaamiseen ja millä tavoin valitut tunnusluvut tulisi teknisesti laskea. (Kinnunen ym. 2000,115).

Sen jälkeen lasketaan edellä mainitut tunnusluvut ja verrataan niitä yrityksen aikaisempiin, yrityksen kilpailijoiden arvoihin tai saman toimialan keskiarvoihin. Sitteen seuraa tulosten havainnollistaminen taulukko- tai kuviomuotoon. Viimeisenä vaiheena on tulosten tulkinta ja johtopäätökset sekä mahdollinen tulevan kehityksen ennakointi. (Kinnunen ym. 2000,115.)

Tilinpäätöksen analysointi ei ole pelkästään teknistä tilinpäätösaineiston muokkautusta ja tunnuslukujen laskemista, vaan tärkeämpää on eri menetelmien avulla saatujen lukujen arviointi ja lukujen taustalla olevien syy-seuraussuhteiden selvittäminen. Analyysin vertailukohteiden perusteella tilinpäätösanalyysi voi olla tiettyä vuotta koskeva ajallinen poikkileikkausanalyysi tai peräkkäisistä vuosista muodostuva aikasarja-analyysi. (Niskanen & Niskanen 2004, 20.)

Tilinpäätösanalyysi antaa rahoittajille ja muille yrityksen sidosryhmille vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Miten asiat ovat, millainen yrityksen talouden tila on nyt ja millainen se on ollut viime vuosina.
- Miksi asiat ovat näin, mitkä syyt vaikuttavat siihen, että talouden tila ja kehitys ovat sellaiset kuin ne ovat ja mitkä syy niihin ovat vaikuttaneet.
- Mitä tapahtuu tulevaisuudessa, miten yrityksen talous ja sen osatekijät kehittyvät tulevaisuudessa.

- Mitä pitäisi tehdä, millaisiin johtopäätöksiin analyysi antaa aiheen ja mitä päätöksiä niiden perusteella pitäisi tehdä. (Kinnunen ym. 2002, 101.)

Yritystutkimusneuvottelukunta on vahvistanut joillekin tunnusluvuille niin sanotut ohjearvot, joiden perusteella tunnuslukujen arvoja sanotaan hyväksi, tyydyttäväksi tai heikoiksi. Suositusten perustana ovat toisaalta tunnuslukuihin liittyvät teoreettiset näkökohdat, toisaalta neuvottelukunnan jäsenenä olevien pankkien ym. rahoituslaitosten yritystutkimuksissaan saamat käytännön kokemukset. Ne eivät kuitenkaan ota huomioon eri toimialoilla toimivien yritysten eroavaisuuksia, eikä niitä pitäisi käyttää ainoana vertailukohtana. Tunnuslukuja pitäisi vertailla aina joko saman yrityksen aikaisempien vuosien tai esim. Finnveran julkaisemiin valtakunnallisten toimialatilastojen vastaavien tunnuslukujen keskiarvoon. Toimialavertailun taustalla on ajatus siitä, että tunnuslukujen arvot vaihtelevat toimialoittain. Toimialavertailun tavoitteena on pyrkiä erottamaan ympäristötekijöiden vaikutus yrityskohtaisista tekijöistä. (Kinnunen ym. 2002, 149-153; Niskanen & Niskanen 2004, 112; 142; 210.)

3.3 Analyysimenetelmät

Analyysitekniikat luokitellaan prosenttilukumuotoisten tilinpäätösten laadintaan, trendianalyysiin, tunnuslukuanalyysiin ja kassavirta-analyysiin (Niskanen & Niskanen, 2004,19.)

Prosenttilukumuotoisella tilinpäätöksellä tarkoitetaan tilinpäätöksen erien esittämistä prosentteina liikevaihdosta tai taseen loppusummasta, jolloin tilinpäätöserien keskinäiset suhteet voidaan selkeästi osoittaa. Tuloslaskelmassa vertailukohteenä toimii liikevaihto ja taseessa taseen loppusumma. Tarkastelutapa on käyttökelpoinen, kun halutaan selvittää, miten tuloslaskelman ja taseen erien keskinäiset suhteet ovat kehittyneet tarkasteluajanjakson aikana. Parhaimmillaan prosenttilukumuotoinen tilinpäätösanalyysi on silloin, kun lukujen analysoinnin lisäksi käytävissä ovat tilinpäätöksen liitetiedot ja yritysten vuosikertomukset. Heikkoutena prosenttilukumuotoisessa tilinpäätösanalyysissä on se, että siitä ei voi nähdä onko jokin erä kasvanut tai pienentynyt absoluuttisesti. Lisäksi yhden erän huomattava kasvu tai vähentyminen voi muuttaa muiden erien prosentuaalisia osuuksia, vaikka

erät eivät olisikaan absoluuttisesti juuri muuttuneet. Prosenttimuotoinen analyysi soveltuu hyvin yritysten keskinäiseen vertailuun. (Niskanen & Niskanen 2004, 19-20; 87–96.)

Trendianalyyseissa, jota kutsutaan myös horisontaaliseksi vertailuksi, prosenttilukumuotoiset tilinpäätökset laaditaan vertailua varten useammalta peräkkäiseltä vuodelta. Trendianalyysejä varten laaditaan prosenttilukumuotoinen tilinpäätös erä kerrallaan siten, että varhaisimman vuoden arvoksi asetetaan 100 ja erän myöhemminä vuosina toteutuvia arvoja verrataan perusvuoteen laskemalla kuinka monta prosenttia myöhempi havainto on perusvuoden arvosta. Trendianalyysi sopii vain yhden yrityksen peräkkäisten vuosien tilinpäätösten vertailuun. Prosenttimuodossa olevien tilinpäätöserien suhteellista kehittymistä voidaan vertailla myös keskenään. (Niskanen & Niskanen 2004, 19-20, 87, 96-102.)

Tunnuslukuanalyyseissa lasketaan tuloslaskelman ja taseen eristä koottuja, yleensä suhdelukumuotoisia tunnuslukuja, jotka mittaavat yrityksen kannattavuutta, vakavaraisuutta tai maksuvalmiutta (Niskanen & Niskanen 2004, 20).

Kassavirta-analyyseissa laaditaan kassavirtalaskelmia ja niihin perustuvia tunnuslukuja muokkaamalla suoriteperusteiset erät kassaperusteisiksi. Kassavirtalaskelma kertoo kuinka paljon rahaa yritykseen on tullut ja mihin se on käytetty. Laskelmasa tarkastellaan rahoituksen riittävyttä. Myyntituloilla katetaan ensin juoksevan toiminnan menot, sitten rahoituskulut, verot ja voitonjakoerät ja viimeiseksi investoinnit ja lainojen lyhennykset. Laskelmaan liittyvät siten toimintajäämä, rahoitusjäämä ja investointijäämät. (Kinnunen ym. 2000,136.)

3.4 Tilinpäätöksen oikaiseminen analyysejä varten

Tilinpäätösanalyysin tekemistä varten perustieteinä ovat virallinen tilinpäätös, tilinpäätöksen liitetiedot ja muu mahdollisesti käytettävissä oleva informaatio. Tilinpäätösten oikaisutarve voi eri yrityksillä olla erilainen johtuen yrityksen tulossuunnittelussaan käyttämistä joustomahdollisuuksista tavoitetulokseen pääsemiseksi tilinpäätöstä tehdessään. Tämän vuoksi analyysin tekijän on aluksi oikaistava tilinpäätökset. Oikaisujen tavoitteena on saada eri yritysten tilinpäätöstiedot keske-

nään vertailukelpoisiksi. Oikaisuperiaatteet tulee säilyttää samoina vuodesta toiseen sekä tarkasteltavana olevassa, että siihen verrattavissa yrityksissä. (Kallunki & Kytönen 2007, 29; 42–33.)

Uuden kirjanpitolain ja -asetuksen voimaantulon myötä (31.12.1997) tilinpäätöksen tekeminen on tiukentunut joka puolestaan on vaikuttanut siten, että tilinpäätösten oikaisutarve on vähentynyt tai ainakin mahdollisuudet oikaisujen suorittamiseen ovat parantuneet entisestään (Kallunki & Kytönen 2007, 29–31).

Yritystutkimusneuvottelukunta (YTN) antaa kirjanpitolakiin perustuen ohjeita tilinpäätösten oikaisusta. Yritystutkimusneuvottelukunta on laatinut myös oikaistun tuloslaskelman ja taseen kaavat, joita käytetään virallisen tuloslaskelman ja taseen oikaisussa. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2009, 12-13; 25.)

3.4.1 Tuloslaskelman oikaiseminen

Liikevaihto ilmoitetaan oikaistun tuloslaskelman ensimmäisenä eränä. Liikevaihto muodostuu yrityksen varsinaisen toiminnan tuotteiden tai palvelujen myyntituotoista, joista on vähennetty annetut alennukset, arvonlisävero sekä muut välittömät verot. Myös vakuutusyhtiön maksama korvaus kuuluu liikevaihtoon koska se on tarkoitettu korvaamaan saamatta jäänyttä tuloa. (Niskanen & Niskanen, 2004, 62; Yritystutkimusneuvottelukunta 2009, 14.)

Liiketoiminnan muihin tuottoihin kuuluvat tuotot ovat yrityksen varsinaista liiketoimintaa ja ovat luonteeltaan lähellä liikevaihtoa. Tällaisia tuottoja ovat esim. vuokra- tuotot, saadut provisiot sekä muilta yrityksiltä perityt hallinto-, tietojenkäsittely- ym. korvaukset, mikäli yrityksen varsinaisena toimialana ei ole vuokraustoiminta tai edellä mainittujen palvelujen tuottaminen. Käyttöomaisuuden myyntivoitot, yrityksen saamat avustukset (tutkimus-, tuotekehittely-, työllistämisavustukset ja EU-tuet) kirjataan myös virallisessa tuloslaskelmassa liiketoiminnan muihin tuottoihin. Jos tilikaudella on kirjattu tuloksen kannalta kertaluonteisia tuottoja muihin tuottoihin, oikaistussa tuloslaskelmassa ne tulee kirjata satunnaisiin tuottoihin ja vastavasti niihin liittyvät kulut satunnaisiin kuluihin. Näin eri vuosien tilinpäätökset ovat paremmin vertailukelpoisia. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2009, 14–15.)

Aine- ja tarvikekäyttö saadaan virallisen tuloslaskelman tilikauden aine- ja tavaraostoista, joista kirjauksen yhteydessä on vähennetty esim. rahtikulut, kurssierot ja arvonlisäverot. Saatuun summaan lisätään aine- ja tavaraostojen varastojen vähennys tai vähennetään varaston lisäys. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2009, 15.)

Ulkopuolisiin palveluihin kirjataan yrityksen ulkopuolisilta hankittuja palveluita, jotka liittyvät olennaisesti tuotantoon tai myyntiin. Näitä palveluita voivat olla esim. alihankkijoiden, suunnittelutoimistojen ja henkilöstövuokrauspalvelusten kulut. Tilintarkastajan palkkiota tai hallinnon palveluita ei kuitenkaan kirjata tähän kohtaan. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2009,16; Niskanen & Niskanen 2004, 63.)

Henkilöstökuluihin kirjataan yrityksen ennakonpidätyksen alaiset palkat ja niihin verrattavat kulut sekä niihin liittyvät pakolliset kulut kuten sosiaaliturvamaksut, vakuutusmaksut ja eläkekulut. Vapaaehtoiset henkilöstökulut kirjataan liiketoiminnan muihin kuluihin. (Niskanen & Niskanen 2004, 64.)

Laskennallinen palkkakorjaus suositellaan tehtäväksi henkilöyhtiön, yksityisten elinkeinonharjoittajan ja osakeyhtiöön osalta, mikäli omistajan työpanos yrityksessä on ilmeinen eikä työpanosta vastaava palkka sisälly tuloslaskelman kuluihin. Palkkaoikaisua ei pääsääntöisesti tehdä kuitenkaan kiinteistöyhtiöissä, säätiöissä eikä yhdistyksissä. Laskennallisella palkkakorjauksella eri yritysmuotojen epäyhtenäinen palkkakirjausten käytäntö helpottaa eri yritysten keskinäistä vertailua. (Yritystutkimusneuvottelukunta, 2009, 16–17.) YTN:n suosituksen mukaan palkkakorjaus lasketaan porrastetusti liikevaihdon määrän mukaisesti seuraavasti:

Liikevaihto (12 kk) Palkkakorjaus/henkilö

70 000–400 000	20 000 €
yli 400 000	30 000 €

Liiketoiminnan muita kuluja ovat kaikki ne yrityksen varsinaiseen toimintaan kuuluvat erät, joita ei mainita erikseen tulolaskelmassa. Muihin kuluihin kuuluvat mm. vuokrat, leasingmaksut, mainos- ja markkinointikulut, hallintopalvelujen kulut, tietoliikenne- ja pankkipalvelumaksut, rahtikulut, myyntiprovisiot, tekijäpalkkiot ja luottotappiot. Käyttöomaisuuden myyntitappiot kuuluvat myös liiketoiminnan muihin kuluihin, lukuun ottamatta toimialan luopumisen yhteydessä syntyneitä luottotappioi-

ta, jotka ovat satunnaisia kuluja, koska liiketoiminta on myyntihetkellä jo päättynyt. Kun liiketoiminnan muut tuotot siirretään satunnaisiin tuottoihin, on vastaavasti näitä tuottoja vastaavat liiketoiminnan muut kulut siirrettävä satunnaisiin kuluihin. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2009, 17–18; Niskanen & Niskanen 2004, 64.)

Valmistustoimintaa harjoittavan yrityksen tulee laskea valmistevaraston muutos lisäämällä valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutokseen valmistus omaan käyttöön kun yritys on valmistanut tuotteita, jotka ovat myynnin sijaan kirjattu yrityksen pysyviin vastaaviin (Yritystutkimusneuvottelukunta 2009, 18).

Tuloslaskelmassa esitettävät suunnitelman mukaiset poistot tilikaudelta lasketaan pysyvien vastaavien hankintamenon ja taloudellisen käyttöiän perusteella. Kirjanpitolautakunta (KILA) antaa suosituksia taloudellisista käyttöajoista. Oikaisutarve syntyy, mikäli tuloslaskelmaan on merkitty KILA:n suosituksia ylittäviä poistoja. Ne oikaistaan käyttämällä suunnitelman mukaisina poistoina elinkeinoverolain (EVL) maksimipoistoja. EVL:n poistojen ja yrityksen tekemien poistojen ero merkitään oikaistussa tuloslaskelmassa kohtaan muut tuloksen oikaisut. Tilikauden pituus ei aiheuta oikaisutarvetta, koska suunnitelman mukaiset poistot lasketaan kuukausitarkkuudella omaisuuden käyttöajalta. Omaisuuden hankintamenosta vähennetään saadut investointiavustukset, joten poistopohjana on hankintahinta vähennettynä investointiavustuksella. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2009, 18–19.)

Arvonalentumisella tarkoitetaan varsinaiseen liiketoimintaan liittyvää tilannetta, jossa jonkin hyödykkeen todennäköinen luovutushinta on pysyvästi alentunut esimerkiksi tulipalon tai muun onnettomuuden vuoksi. Arvonalentumiset kirjataan omaan kohtaansa vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2009, 19.)

Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista oikaistussa tilinpäätöksessä muodostuu virallisen tuloslaskelman eristä tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä, tuotot osuuksista omistusyhteyserityksissä ja muista pysyvien vastaavien sijoituksista. Termillä ”tuotot osuuksista” tarkoitetaan erityisesti sijoittajien osinkoja ja muita vastaavia tuotto-osuuksia kuten vaihtovelkakirjalainoista saatavia korkoja. Mikäli virallisessa tuloslaskelmassa tähän kohtaan on kirjattu kurssivoittoja tai yhtiöveron hyvitystä, on tätä erää oikaistava. (Niskanen & Niskanen 2004, 66.)

Muut korkokulut ja rahoitustuotot sisältävät sekä virallisessa että oikaistussa tuloslaskelmassa vaihtuviin vastaaviin ja rahoitusarvopapereihin kirjattujen saamisten tuotot ja niiden kurssierot. Mikäli erään sisältyy kurssivoittoja, ne siirretään oikaistussa tuloslaskelmassa kohtaan kurssierot. (Niskanen & Niskanen 2004, 66.)

Korko- ja rahoituskulut virallisessa tuloslaskelmassa sisältävät luotonantajille maksetut korkokulut ja joskus myös kurssitappiot. Mikäli erään sisältyy kurssitappioita, siirretään ne oikaistuun tuloslaskelmaan kohtaan kurssierot. (Niskanen & Niskanen 2004, 67.)

Kurssieroille ei ole virallisissa tuloslaskelmakaavassa erillistä erää. Ne voidaan esittää virallisessa tuloslaskelmassa kuitenkin erikseen, mikäli niiden määrä on merkittävä. Kurssieroja voi olla kirjattuna kohtiin Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksesta ja Muut korko- ja rahoitustuotot, Korkokulut ja muut rahoituskulut. Kaikki edellä mainittuihin eriin sisältyvät kurssierot siirretään oikaistussa tuloslaskelmassa Kurssierot -kohtaan. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2009, 21.)

Sijoitusten ja rahoitusarvopapereiden arvonalentumiset erään kirjataan pysyvien ja vaihtuvien vastaavien sijoitusten ja lainasaamisten arvonalennukset (Yritystutkimusneuvottelukunta 2009, 21).

Välittömät verot oikaistussa tuloslaskelmassa sisältävät virallisen tuloslaskelman erät tuloverot ja muut välittömät verot. Oikaisu tehdään siten, että mahdollisesti aikaisemmilta tilikausilta sadut veronpalautukset tai maksetut lisäverot ovat satunnaisia tuottoja tai kuluja. Laskennallisten verosaamisten ja -velkojen muutos siirretään kohtaan Muut tuloksen oikaisut. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2009, 21–22.)

Satunnaiset tuotot ja kulut ovat varsinaiseen liiketoimintaan kuulumattomia luonteeltaan, yksittäisiä ja suuruudeltaan olennaisia eriä. Jos virallinen tuloslaskelma sisältää joitakin satunnaisia tuloksen kannalta olennaisia kuluja, jotka kuuluvat varsinaiseen liiketoimintaan, siirretään ne takaisin liiketoiminnan kuluihin. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2009, 22.)

3.4.2 Taseen oikaiseminen

Virallinen ja oikaistu tase poikkeavat toisistaan monella tavalla. Oikaistussa taseessa on esim. virallisesta taseesta puuttuva leasingmaksujen määrä. Lisäksi oikaisussa taseessa yhdistellään monia virallisen taseen eriä. (Niskanen & Niskanen 2004, 70.)

Vastaavaa puolella oikaistussa taseessa pysyvien vastaavien aineettomiin hyödykkeisiin aktivoidaan vain ne menot, joista todennäköisesti kertyy tulevina vuosina niitä vastaava tuotto. Jos virallisen taseen aineettomiin hyödykkeisiin on aktivoitu perustamis- tai tutkimusmenoja, ne poistetaan oikaistussa taseessa. Vastaava määrä poistetaan myös vastattavaa -puolen omasta pääomasta. Aineettomat hyödykkeet siirretään oikaistuun taseeseen joko suoraan (kehittämismenot, liikearvo) tai yhdistämällä muihin aineettomiin hyödykkeisiin (aineettomat oikeudet, muut pitkävaikutteiset menot, ennakkomaksut). (Niskanen & Niskanen 2004, 71–72.)

Aineelliset hyödykkeet, kuten maa ja vesialueet, rakennukset ja rakennelmat, koneet ja kalusto sekä muut aineelliset hyödykkeet (muut aineelliset hyödykkeet, ennakkomaksut, keskeneräiset hankinnat) siirretään yleensä suoraan oikaistuun taseeseen ilman oikaisuja (Niskanen & Niskanen 2004, 72–73).

Oikaistun taseen erä sisäiset osakkeet ja osuudet koostuu seuraavista virallisen taseen eristä: osuudet saman konsernin yrityksissä ja osuudet omistusyhteisyri-tyksissä. Erää oikaistaan poistamalla osakkeiden tasearvo omasta pääomasta ja osakkeista, mikäli omistetun yrityksen oma pääoma on menetetty, eikä osakkeilla ole käytettävissä olevien tietojen perusteella arvoa. Erä muut osakkeet ja osuudet ei sisällä oikaisutarpeita. Sisäiset saamiset on erä, joka sisältää saamiset saman konsernin yrityksiltä ja muilta läheisiltä yrityksiltä. Erään ei liity oikaisutarvetta, mikäli saamisten takaisinmaksuun ei liity epävarmuutta. Muut saamiset ja sijoitukset on oikaistun taseen erä, jossa ovat virallisen taseen sijoituksiin ja pitkäaikaisiin saamisiin kuuluvat erät muut saamiset, omat osakkeet/osuudet, myyntisaamiset lainasaamiset, maksamattomat osakkeet/osuudet ja siirtosaamiset. (Niskanen & Niskanen 2004, 73–74.)

Oikaistun taseen pysyvissä vastaavissa vieraassa pääomassa oleva leasingvastuukanta ei esiinny virallisessa taseessa. Erä sisältää leasingmaksujen määrän tulevina vuosina. Leasingsopimusten jäljellä oleva määrä selviää tilinpäätöksen liitetiedoista. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2009, 30.)

Oikaistun taseen vaihtuvien vastaavien vaihto-omaisuuden erät aineet ja tarvikkeet, keskeneräiset ja valmiit tuotteet siirretään virallisesta taseesta suoraan oikaistuun taseeseen. Oikaistun taseen erään muu vaihto-omaisuus sisällytetään virallisen taseen erät muu vaihto-omaisuus ja ennakkomaksut. Erään ei yleensä liity oikaisutarvetta. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2009, 31.)

Oikaistun taseen erään lyhytaikaiset saamiset sisältyvät erät myyntisaamiset, sisäiset myyntisaamiset, muut sisäiset saamiset ja muut saamiset. Erät saadaan virallisen taseen lyhytaikaisista saamisista. Rahat ja rahoitusarvopaperit yhdistetään virallisen taseen eristä rahoitusarvopaperit ja rahat ja pankkisaamiset. Eriä oikaistaan, jos siirtosaamisiin on kirjattu kurssitappioita tai kuluksi kirjaamattomia eläkevastuita. Oikaisun yhteydessä erät poistetaan siirtosaamisista ja omasta pääomasta. (Niskanen & Niskanen 2004, 75–76.)

Vastattavaa puolella oikaistun taseen oman pääoman eriin (osake- tai muu peruspääoma, ylikurssi- ja arvonkorotusrahasto, muut rahastot, kertyneet voittovarot ja pääomalainat) ei yleensä liity oikaisutarvetta. Tilikauden tulosta on syytä oikaista, jos yritys on kirjannut kuluvalta tilikaudelta jaettavan osingon osingonjakovelaksi ja vähentänyt vastaavan summan omasta pääomasta. Oikaisu tehdään lisäämällä osingonjako takaisin voittovaroihin. (Niskanen & Niskanen 2004, 77–79.)

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset esim. investointivaraus ja toimintavaraus ovat luonteeltaan vapaaehtoisia. Molempiin sisältyy laskennallista verovelkaa, joka yhtiöverokannan mukaan siirretään laskennalliseen verovelkaan, mikäli siirtoa ei ole tehty jo virallisessa tilinpäätöksessä. Poistoeron osalta siirron voi tehdä ainoastaan konsernitilinpäätöksessä. Oikaistun oman pääoman oikaisut koostuvat eristä, joilla virallisen taseen omaisuuseriä tai velkoja on oikaistu muualla analyysia tehtäessä. Esim. jos viralliseen taseeseen on aktivoitu perustamis- tai tutkimusmenoja, kurssitappioita, eläkevastuuvajausta, epävarmoja saamisia, aiheettomia arvonkorotuk-

sia, pysyvien vastaavien arvonoikaisuja, poisto-oikaisuja ja taseen ulkopuolisia eläkevastuuvajauksia. (Niskanen & Niskanen 2004, 79–80.)

Oikaistun taseen pitkäaikainen vieras pääoma sisältää lainat, joiden juoksu-aika (maturiteetti) on yhtä vuotta pitempi. Näitä ovat lainat rahoituslaitoksilta, eläkelainat, saadut ennakot, sisäiset velat ja muut pitkäaikaiset velat. Lainoja on oikaistava, jos ulkomaanvaluutan määräisiin lainoihin liittyvät kurssitappiot on virallisessa tilinpäätöksessä aktivoitu siirtosaamisiin. Oikaisu tehdään poistamalla kurssitappio siirtosaamisista ja omasta pääomasta. Tunnuslukuja laskettaessa velkojen katsotaan olevan korollisia. Laskennalliseen verovelkaan siirretään yhtiöverokannan mukainen osuus poistoerosta ja vapaaehtoisista varauksista. Pakolliset varaukset ovat puolestaan menoja, joihin yritys on sitoutunut, mutta joihin ei liity tulonodotuksia. Oikaistun taseen pakollisiin varauksiin yhdistetään virallisesta taseesta erät eläkevaraukset, verovaraukset ja muut pakolliset varaukset. Pakollisia varauksia oikaistaan yrityksen taseen ulkopuolisen eläkevastuuvajauksen määrällä. Summa lisätään sekä pakollisiin varauksiin että oman pääoman oikaisuerään. (Niskanen & Niskanen 2004, 80–81.)

Oikaistun taseen lyhytaikainen vieras pääoma on sellaista velkaa, jonka maturiteetti on enintään yksi vuosi. Oikaistun taseen korolliset lyhytaikaiset velat koostuvat virallisen taseen erästä lainat rahoituslaitoksilta, joukkovelkakirjalainat, vaihtovelkakirjalainat, eläkelainat, rahoitusvekselit ja muiden velkojen korollinen osuus. Lyhytaikainen factoringluotto oikaistaan lisäämällä korollisen lyhytaikaisen velan määrää lisäämällä taseen ulkopuolinen factoringluotto korollisiin lyhytaikaisiin velkoihin. Lyhytaikaiset saadut ennakot, lyhytaikaiset sisäiset korolliset ja korottomat velat ja muut korottomat velat (muut velat ja siirtovelat) sisältyvät myös lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan. Näitä voi olla tarpeen oikaista, jos niihin on kirjattu ennakko-osingon kirjausmenettelyn mukainen erä voittovarojen kirjauksen yhteydessä. Oikaisu tehdään siirtämällä kyseinen velka takaisin voittovaroihin. (Niskanen & Niskanen 2004, 82.)

3.5 Keskeisimmät tunnusluvut ja niiden tulkinta

Tilinpäätös sisältää tietoa yrityksen taloudellisesta tilanteesta, joka esitetään yleensä tunnuslukujen muodossa. Tunnusluvut lasketaan jakamalla jokin tuloslaskelman tai taseen erä toisella, yleensä yrityksen kokoa mittaavalla erällä. Tilinpäätösanalyysin avulla tunnuslukuja voidaan laskea moneen käyttötarkoitukseen. Käytännössä ongelmana onkin analyysin tekijän kannalta olennaisten tunnuslukujen valinta suuresta tunnuslukujoukosta. Seuraavassa esitetään tärkeimmät perinteiset tunnusluvut ja niiden laskeminen. (Kallunki & Kytönen 2007, 73-74.)

3.5.1 Kannattavuuden tunnusluvut

Absoluuttisella kannattavuudella tarkoitetaan tilikauden tulojen ja menojen erotusta. Mittarina voidaan käyttää esimerkiksi liikevoittoa tai nettotulosta. Kun yritys tuottaa enemmän tuloja kuin käyttää tulojen tuottamiseen menoja, on liiketoiminta kannattavaa. Tilinpäätöstunnusluvut ovat suhteellisia kannattavuuden mittareita, joissa absoluuttinen kannattavuus on jaettu suhteutettavalla tilinpäätöserällä. Yrityksen tulot ja menot vaihtelevat investointien ajoittumisen ja suhdannevaihteluiden mukaan, joten yrityksen katsotaan olevan kannattava silloin, kun sen tulo- tuottamiskyky on pitkällä aikavälillä kannattavaa. Kannattavuutta mitataan jakamalla yrityksen tilikauden tuotot yritystoiminnan sitoutuneen pääoman määrällä. Näin voidaan vertailla erikokoisten yritysten kannattavuutta. (Kallunki & Kytönen 2007, 74; Niskanen & Niskanen 2004, 112.)

Tilinpäätösanalyysin tunnusluvut mittaavat ensisijaisesti lyhyen aikavälin kannattavuutta, mutta vertailemalla useiden peräkkäisten vuosien analyysituloksia, voidaan arvioida myös pitkän aikavälin kannattavuutta. Kannattavuuslukuja lasketaan kahdella tavalla: tulosta verrataan joko liikevaihtoon tai pääomaan. Kannattavuutta voidaan tarkastella sijoittajien näkökulmasta laskemalla kannattavuuden tunnuslukuja käyttämällä eri pääomalajeja kuten omaa pääomaa ja koko sijoitettua pääomaa. (Niskanen & Niskanen 2004, 112.)

Yrityksen tuloksen rakenteeseen liittyvät liittyviä kannattavuuden tunnuslukuja ovat käyttökateprosentti, liiketulosprosentti, nettotulosprosentti ja rahoitustulosprosentti.

Pääoman tuottoa kuvaavia tunnuslukuja ovat mm. kokonaispääoman tuotto prosentti, sijoitetun pääoman tuotto prosentti ja oman pääoman tuotto prosentti. Luvut ovat prosenttimuotoisia ja suhteutettu joko liikevaihtoon tai pääoman määrään. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2009, 88–89.)

Käyttökate ei esitetä nykyisin virallisessa tuloslaskelmassa. Yritystutkimusneuvottelukunnan oikaistussa tuloslaskelmassa käyttökate on kuitenkin säilytetty. Oikaistun tuloslaskelman käyttökate saadaan, kun liiketulokseen lisätään tuloslaskelmassa olevat poistot ja arvonalennukset. Käyttökateprosentti on yrityksen liiketoiminnan tulos ennen poistoja ja rahoituseriä. Käyttökateprosentti on hyvä tunnusluku vertailtaessa samaan toimialaan kuuluvia yrityksiä keskenään. Toisaalta vertailukelpoisuutta heikentää se, että toiset yritykset omistavat tuotantovälineensä ja toiset yritykset ovat vuokranneet ne kokonaan tai osittain. Omistettujen tuotantovälineiden kulut näkyvät tuloslaskelmassa poistoina ja rahoituskuluina käyttökateen jälkeen, kun taas vuokratut tuotantovälineet näkyvät liiketoiminnan muissa kuluissa käyttökateen jälkeen. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2009, 55–56.)

$$\text{Käyttökate -\%} = \frac{\text{Käyttökate}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} \times 100 \quad (1)$$

Käyttökateprosentille ei ole yleispätevää tavoitearvoa. Yritystutkimusneuvottelukunta (2009, 56) on antanut käyttökateprosentille seuraavanlaiset ohjearvot toimialoittain:

- kauppa 2–10 %
- palvelu 5–15 %
- teollisuus 10–25 %

Virallisessa tuloslaskelman ensimmäinen välitulokse on liikevoitto tai liiketappio. Se on kansainvälisesti käytetty luku (EBIT= earnings before interest and taxes), joka ilmoittaa, kuinka paljon varsinaisen liiketoiminnan tuotoista on jäljellä ennen rahoituseriä ja veroja. Oikaistussa tuloslaskelmassa tätä vastaa liiketulos, joka poikkeaa virallisen tuloslaskelman liikevoitosta tai -tappiosta tehtyjen oikaisujen määrällä. Tunnusluku soveltuu yksittäisen yrityksen kehityksen seuraamiseen, toimialan si-

säiseen vertailuun ja jopa eri toimialojen väliseen vertailuun. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2009, 56.)

$$\text{Liiketulos -\%} = \frac{\text{Liiketulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} \times 100 \quad (2)$$

Yritystutkimusneuvottelukunnan (2009, 56) ohjearvot liiketulosprosentille ovat:

- hyvä yli 10 %
- tydyttävä 5–10 %
- heikko alle 5 %

Nettotulosprosentti mittaa yrityksen toiminnan katetta kun kaikki säännölliset tuotot ja kulut on otettu huomioon. (Kallunki & Kytönen 2007, 79.)

$$\text{Nettotulos -\%} = \frac{\text{Nettotulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot}} \times 100 \quad (3)$$

Nettotuloksen tulee olla positiivinen, jotta yrityksen toimintaa voidaan pitää kannattavana. Verrattaessa yritysten nettotulosprosentteja toisiinsa, on huomattava, että liikevaihdoltaan yhtä suurten yritysten nettotulosprosentilla mitatut kannattavuudet voivat olla yhtä suuria, vaikka yritysten toiminta sitoisi eri määrän omaa ja vierasta pääomaa. (Kallunki & Kytönen 2007, 79-80.)

Rahoitustulos saadaan, kun nettotulokseen lisätään vähennetyt poistot ja arvonalentumiset. Rahoitustuloksen on ylitettävä nolлатaso lyhyelläkin aikavälillä, koska rahoitustuloksen pitää riittää lainojen lyhennyksiin, investointien omarahoitusosuuksiin, käyttöpääoman lisäykseen ja voitonjakoon omalle pääomalle. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2009, 57.)

$$\text{Rahoitustulos -\%} = \frac{\text{Rahoitustulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} \times 100 \quad (4)$$

Kokonaispääoman tuotto prosentti vertaa tulosta ennen rahoituskuluja ja veroja koko siihen pääomaan, joka on sitoutunut liiketoimintaan. Tunnusluku on sijoitetun pääoman tuotto prosenttia käyttökelpoisempi silloin, kun jakoa korolliseen ja korottomaan pääomaan ei pystytä selvittämään. (Niskanen & Niskanen 2004, 114-115.)

Kokonaispääoman= tuotto %	$\frac{\text{Nettotulos} + \text{rahoituskulut} + \text{verot (12 kk)}}{\text{Oikaistun taseen loppusumma tilikaudella keskimäärin}} \times 100$	(5)
------------------------------	--	-----

Yritystutkimusneuvottelukunnan (2009, 57-58), mukaan oikaistu oma ja oikaistu vieras pääoma lasketaan seuraavasti:

Taseen oma pääoma

- oman pääoman oikaisut

+ kertynyt poistoero

+vapaaehtoiset varaukset

= Oikaistu oma pääoma

Pitkäaikainen vieras pääoma

+ laskennallinen verovelka

+ pakolliset varaukset

+ leasingvastuukanta

+ lyhytaikainen vieras pääoma

= Oikaistu vieras pääoma

Oikaistu oma pääoma

+ oikaistu vieras pääoma

= Oikaistun taseen loppusumma

Yritystutkimusneuvottelukunnan (2009, 59) ohjearvojen mukaan tuotolle voidaan antaa seuraavat ohjearvot:

yli 10 % hyvä

5-10 % tyydyttävä

alle 5 % heikko

Sijoitetun pääoman tuotto-% on yksi käytetyimmistä kannattavuuden tunnusluvuista. Sijoitetun pääoman tuotto-% eroaa koko pääoman tuotto-%:sta siten, että jakajana on koko pääoman sijaan oma pääoma ja korollinen vieras pääoma. Sijoitetun pääoman tuotto-% kertoo tuoton, joka on saatu yritykseen sijoitetulle, korkoa tai muuta tuottoa vaativalle pääomalle. Tunnusluku tarkastelee pääoman tuottoa niin vieraan pääoman kuin oman pääomankin sijoittajan näkökulmasta. Sijoitetun pääoman osoittajassa oleva nettotulos kuvaa oman pääoman sijoittajan saamaa tuottoa ja rahoituskulut vieraan pääoman sijoittajan saamaa tuottoa. (Niskanen & Niskanen 2004, 115.)

$\text{Sijoitetun pääoman tuotto-\%} = \frac{\text{Nettotulos + rahoituskulut + verot (12 kk)}}{\text{Sijoitettu pääoma keskimäärin}} \times 100 \quad (6)$

Sijoitettu pääoma = Oikaistu oma pääoma + sijoitettu korollinen vieras pääoma.

Pääomalainat

+ lainat rahoituslaitoksilta

+ eläkelainat

+ sisäiset lainat (pitkäaikainen)

+ muut pitkäaikaiset velat

+ korolliset lyhytaikaiset velat

+ muut sisäiset korolliset lyhytaikaiset velat

= Sijoitettu korollinen vieras pääoma (Yritystutkimusneuvottelukunta, 2009, 59.)

Sijoitetun pääoman tuotto-%:n voidaan katsoa olevan välttävä, kun se on vähintään yrityksen korollisesta vieraasta pääomasta maksaman keskimääräisen rahoituskuluprosentin suuruinen. Jos tilikauden oikaistu oma pääoma on negatiivinen, on sijoitettu oma pääoma joka tapauksessa vieraan pääoman suuruinen, kun lasketaan sijoitetun pääoman tuotto-%:ta. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2009, 59–60.)

Oman pääoman tuotto prosentti mittaa yrityksen kykyä tehdä tuottoa omistajilta saaduille pääomille. (Kallunki & Kytönen 2007, 77.)

$$\text{Oman pääoman tuotto -\%} = \frac{\text{Nettotulos (12 kk)}}{\text{Oikaistu oma pääoma (keskiarvo)}} \times 100 \quad (7)$$

3.5.2 Maksuvalmiuden tunnusluvut

Maksuvalmius eli likviditeetti tarkoittaa yrityksen kykyä selviytyä lyhytaikaisista maksusitoumuksistaan niiden erääntymishetkellä. Maksuvalmius kuvaa yrityksen lyhyen aikavälin rahoituksen riittävyttä. Kun maksuvalmius on riittävä, yrityksellä on aina valmiiksi kassavaroja tai muita nopeasti rahaksi muutettavaa omaisuutta maksuvelvoitteiden hoitamiseksi eikä yrityksen tarvitse hankkia kallista lyhytaikaisista lisärahoitusta. Yrityksen ei tosin kannata pitää liikaa varoja maksuvalmiuden turvaamisessa. Kun yrityksen maksuvalmius on kunnossa, se pystyy käyttämään hyväkseen ostolaskuihinsa liittyvät käteisalennusmahdollisuudet. (Kinnunen ym. 2006, 55; Kallunki & Kytönen 2007, 84.)

Taseen vastattavaa puolelta pystyy näkemään yrityksen maksuvalmiuden. Maksuvalmiutta mitataan jakamalla rahoitusomaisuus tai nopeasti rahaksi muutettava omaisuus lyhytaikaisella vieraalla pääomalla. Nämä luvut ilmoittavat, kuinka suuren osan lyhytaikaisista veloista yritys pystyisi maksamaan, jos yrityksen toiminta yllättäen lopetettaisiin. Mitä enemmän yrityksellä on rahaa tai rahaksi muutettavaa omaisuutta suhteessa lyhytaikaiseen velkaan, sitä parempi on yrityksen maksuvalmius. (Kallunki & Kytönen 2007, 87-88.)

Maksuvalmiutta mitataan mm. nettokäyttöpääomaprozentilla, joka kertoo maksuvalmiuden kehityksestä suhteessa liikevaihtoon. Nettokäyttöpääoma kuvaa sitä kuinka paljon yrityksen vaihto- ja rahoitusomaisuudesta on rahoitettu omalla pääomalla ja pitkäaikaisella vieraalla pääomalla. Nettokäyttöpääoma saadaan vähentämällä vaihtuvista vastaavista lyhytaikainen vieras pääoma. (Kallunki & Kytönen 2007, 84-85.)

$$\text{Nettokäyttöpääoma -\%} = \frac{\text{Nettokäyttöpääoma}}{\text{Liikevaihto}} \times 100 \quad (8)$$

Nettokäyttöpääomaprocentti kuvaa yrityksen likviditeetin kehitystä suhteessa liikevaihdon kehitykseen, kun tunnuslukua tarkastellaan usean vuoden ajalta (Kallunki & Kytönen 2007, 84-85; Niskanen & Niskanen 2004, 121). Tehokkaasti toimivan yrityksen nettokäyttöpääomaprocentin ei saisi nousta liikevaihdon noustessa (Kallunki ym. 2008, 155).

Nettokäyttöpääoman määrä saadaan laskemalla seuraavasti: (Vilkkumaa 2010, 55.)

- + yrityksen rahat ja pankkisaamiset
- + yrityksen myyntisaamiset
- + muut lyhytaikaiset saamiset (jos niiden euromäärä on merkittävä)
- + yrityksen varastot
- yrityksen lyhytaikaiset velat
- = yrityksen nettokäyttöpääoma

Current ratio- tunnuslukua käytetään mittaamaan yrityksen maksuvalmiutta ja lyhytaikaisten velkojen maksukykyä. Current ratio on nettokäyttöpääoma ilmaistuna suhdelukumuodossa, jonka vuoksi sitä pidetään nettokäyttöpääomaa luotettavampana maksuvalmiuden mittarina. (Niskanen & Niskanen 2004, 118-119.)

$$\text{Current ratio} = \frac{\text{Rahoitusomaisuus+ vaihto-omaisuus}}{\text{Lyhytaikaiset velat}} \quad (9)$$

Current ratiota laskettaessa oletetaan, että vaihto-omaisuudella on myyntiarvoa, ja että vaihto-omaisuus voidaan muuttaa rahaksi kohtuullisen ajan kuluessa. Tunnusluvun heikkous on vaihto-omaisuuden arvostamisen vaikeus. Tämän vuoksi maksuvalmiutta arvioidaan käyttämällä quick ratiota current ration rinnalla. (Kallunki & Kytönen 2007, 87.)

Yritystutkimusneuvottelukunta (2009, 67) on antanut Current ratiolle seuraavat ohjearvot:

- yli 2 hyvä
- 1 – 2 tyydyttävä
- alle 1 heikko

Quick ratio- tunnusluku on current ratio- tunnuslukua lyhytaikaisemman maksuvalmiuden mittari. Quick ratiossa arvioidaan vain rahoitusomaisuudella olevan arvoa, jos yrityksen toiminta loppuisi ja yrityksen omaisuus myytäisiin, koska vaihto-omaisuuden todellinen markkina-arvo toiminnan loppuessa ei vastaa kirjanpidossa olevaa arvoa. Yritystutkimusneuvottelukunnan laskukaavassa quick ration osoittajasta vähennetään myös osatuloutuksen saamiset ja nimittäjästä lyhytaikaiset saadut ennakot. (Niskanen & Niskanen 2004, 120; Kallunki & Kytönen 2007, 86.)

$$\text{Quick ratio} = \frac{\text{Rahoitusomaisuus}}{\text{Lyhytaikaiset velat}} \quad (10)$$

Yritystutkimusneuvottelukunnan (2009, 66) suositukset quick ration ohjearvoiksi ovat:

- yli 1 hyvä
- 0,5 – 1 tyydyttävä
- alle 0,5 heikko

Lainojen hoitokate mittaa rahoituksen riittävyyttä ainoastaan vieraan pääoman hoidon näkökulmasta. Parhaan kuvan yrityksen lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden ajalta. Yleensä tunnuslukua käytetään erilaisten ennusteiden yhteydessä. Kun lainojen hoitokatetta käytetään menneisyyden tarkasteluun, on lainojen lyhennyksinä käytettävä niitä lyhennyksiä, jotka olisivat erääntyneet lainaehtojen mukaan, eikä maksettuja lyhennyksiä. Lainojen hoitokate lasketaan seuraavalla kaavalla: (Yritystutkimusneuvottelukunta 2009, 68.)

Lainojen hoitokate=	$\frac{\text{Rahoitustulos} + \text{rahoituskulut}}{\text{Rahoituskulut} + \text{pitkäaikaisten lainojen lyhennykset}}$	(11)
---------------------	---	------

Tavoitearvoina voidaan käyttää seuraavia Yritystutkimusneuvottelukunnan (2009, 68), antamia arvoja:

- yli 2 hyvä
- 1- 2 tyydyttävä
- alle 1 heikko

3.5.3 Käyttöpääomaerien kiertajat

Maksuvalmiuden tunnuslukujen rinnalla käytetään usein myös käyttöpääoman kiertoaikalukuja. Maksuvalmiuden tasoon vaikuttaa tulo-rahoituksen määrä, koska silloin kun sen määrä on riittävä, yritys pystyy maksamaan lyhytvaikutteiset menonsa tulo-rahoituksella. Tulo-rahoituksen riittävyyteen vaikuttaa se, kuinka pian myynnistä saadaan tulot ja toisaalta se kuinka pian raaka-aineet ja muut tuotantokelijät joudutaan maksamaan. (Kallunki & Kytönen 2007, 88.)

Käyttöpääomaerien eli myyntisaatavien, ostovelkojen ja varastojen kiertoaikaa ja kiertonopeutta mittaavat tunnusluvut tarkastelevat käyttöpääoman sitoutumista ja sitä, kuinka pian ne muuttuvat yrityksessä rahaksi. Käyttöpääomaa ja sen osatekijöitä tarkasteltaessa on muistettava, että ne kuvaavat tarkasteltavan tilinpäätöshetken tilannetta ja saattavat poiketa huomattavastikin vuoden keskimääräisistä luvuista. Yrityksen tulisi pyrkiä käyttämään käyttöpääomaa mahdollisimman tehokkaasti pitämällä myyntisaatavien määrä ja varastot pieninä ja hyödyntämällä edullista ostovelkarahoitusta. Kiertoaikalukuja nimitetään myös tehokkuusluvuiksi, koska yritys voi lyhentää tulojen kertymisaikaa ja kasvattaa menojen kertymisaikaa tehostamalla toimintaansa. (Kallunki & Kytönen 2007, 88; Niskanen & Niskanen 2004, 122; Yritystutkimusneuvottelukunta 2009, 65). Käyttöpääoma kertoo miten suuri on rahoitus, joka liiketoimintaan sitoutuu. ”Käyttöpääoman tarve katetaan

osittain lyhytaikaisella, osittain pitkäaikaisella vieraalla pääomalla.” (Yritystutkimusneuvottelukunta 2009, 63.)

Myyntisaamisten kiertoaika kertoo, kuinka pitkään myyntitulot ovat saamisina ennen kuin niistä saadaan suoritus kassaan. Myyntisaamisiin sisältyvä arvonlisävero ja käyttöomaisuuden myynti eivät ole liikevaihtoa. Näin ollen myyntisaamisten kiertoaika on hieman lyhempi kuin kaavasta saatava tulos. Jos myyntisaamisiin sisältyy osatuloutusta, näyttää myyntisaamisten kiertoaika tunnusluvun mukaan todellista kiertoaikaa lyhemmältä. (Kallunki & Kytönen 2007, 88-89; Yritystutkimusneuvottelukunta 2009, 64.)

Myyntisaamisten kiertoaika pv =	$\frac{365 \times (\text{Myyntisaamiset} + \text{sisäiset myyntisaamiset})}{\text{Liikevaihto (12 kk)}}$	(12)
------------------------------------	--	------

Yritys voi lyhentää myyntisaamisten kiertoaikaa lisäämällä käteismyynnin osuutta, kiristämällä maksuehtoja, tehostamalla saamisten perintää tai myymällä saamia rahoitusyhtiöille. Toisaalta maksuehtojen muuttaminen saattaa aiheuttaa sen, että asiakkaat myös vaihtavat toimittajaa. (Kallunki & Kytönen 2007, 88-89.)

Ostovelkojen kiertoaika -tunnusluku kertoo, minkä verran yritys on käyttänyt keskimäärin maksuaikaa ostovelkojen hoitamiseen. Toisaalta luku kertoo viitteitä siitä, miten pitkiä maksuaikoja yritys on saanut lyhytaikaisille veloilleen tavarantoimittajiltaan ja miten se on hyödyntänyt maksuajat. Tunnuslukua laskettaessa on varmistettava, että taseen ostovelat erään sisältyy vain aine- ja tarvikeostojen ostovelkoja eikä lainkaan yrityksen investointeihin liittyviä ostovelkoja, koska investointeihin liittyvien ostovelkojen määrä osoittajassa kasvattaa ostovelkojen kiertoaikaa. Mikäli yrityksen maksuvalmius on riittävällä tasolla, yritys pystyy hyödyntämään edulliset maksuehdot. Tunnuslukua tulkitaan siten, että mitä hitaammin ostovelat kiertävät, sitä myöhemmäksi yritys on lykännyt laskujensa maksamista. Maksujen viivästyttäminen yli normaalin maksuajan on kallis rahoituskeino, koska näin hankitun rahoituksen korko on varsin korkea. Tämän vuoksi normaalia pidempi ostovelkojen kiertoaika kertoo usein huonosta maksuvalmiudesta. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2009, 65; Kallunki & Kytönen 2007, 89-90.)

$$\text{Ostovelkojen kiertoaika pv} = \frac{365 \times (\text{Ostovelat} + \text{sisäiset ostovelat})}{\text{Ostot} + \text{ulkopuoliset palvelut (12 kk)}} \quad (13)$$

Varastojen kiertoaika ilmoittaa yrityksen varastoihin sitoutuneen pääoman määrän ja sen, kuinka kauan yrityksen ostamat raaka-aineet ja tavarat ovat varastossa, ennen kuin niistä valmistetut tuotteet myydään. Mitä hitaammin varastot kiertävät sitä enemmän yrityksessä sitoutuu käyttöpääomaa varastoihin ja sitä suurempi on vaihto-omaisuuden kiertoaika. (Niskanen & Niskanen 2004, 126-127.) Tunnusluku saadaan seuraavasta kaavasta:

$$\text{Varaston kiertoaika} = \frac{\text{Varastot}}{\text{Varaston hankintameno/jakson päivien lukumäärä}} \quad (14)$$

Mitä suurempi varastojen kiertoaika on, sitä enemmän yrityksen käyttöpääomaa on sitoutuneena varastoihin. On kuitenkin huomattava se, että tunnusluvun arvon muutoksesta ainakin osa saattaa johtua ostojen määrän muutoksista. (Niskanen & Niskanen 2004, 127.)

3.5.4 Vakavaraisuuden tunnusluvut

Vakavaraisuus kuvaa yrityksen kykyä selviytyä pitkän aikavälin rahoituksesta. Vakavaraisuudesta käytetään myös nimityksiä velkaisuus tai rahoitusrakenne. Vakavaraisuuden tunnusluvut kuvaavat yleensä yrityksen pääomarakennetta eli oman ja vieraan pääoman suhdetta. Vakavarainen yritys pystyy maksamaan omalla pääomalla vieraan pääoman korkokulut myös huonoina aikoina. Vakavaraisella yrityksellä vieras pääoma suhteutettuna koko pääomaan ei ole liian suuri. Vakavaraisuutta mittaavia tunnuslukuja ovat mm. omavaraisuusaste, suhteellinen velkaantuneisuus, gearing-prosentti ja korkojen hoitokate. (Kallunki & Kytönen 2007, 79; Niskanen & Niskanen 2004, 130.)

Rahoitusrakenteeseen liittyy rahoitusriskin arviointi. Sen tarkoituksena on selvittää, kuinka merkittävä riski rahoitusrakenteesta on yritykselle. Hyvä vakavaraisuus kertoo pienestä rahoitusriskistä, huono vastaavasti suuresta rahoitusriskistä. Jos pääoman rakenne on velkapainotteinen, on rahoitusriski suuri. Vakavarainen yritys ei toisaalta pysty hyödyntämään velan vipuvaikutusta, jolloin sen oman pääoman tuotto jää pienemmäksi kuin heikomman vakavaraisuuden omaavan yrityksen. (Kallunki ym. 2008, 142.)

Vakavaraisuuteen liittyy yleensä sellainen taloudellinen asema, joka sietää ajoittain myös huonoja aikoja. Vakavaraisella yrityksellä on mahdollisuus saada velkaa mikäli se hoitaa velvoitteensa ja saa luotonantajan vakuuttuneeksi takaisinmaksukyvystään. Lisärahoituksen kustannukset ovat sitä alhaisemmat, mitä vähemmän velkaantunut yritys on kysymyksessä. Tämä johtuu siitä, että rahoittajat vaativat suurempaa korkoa sijoittamalleen pääomalle silloin, kun yritys on jo ennestään velkaantunut. (Kinnunen ym. 2006, 53.)

Omavaraisuusaste mittaa yrityksen vakavaraisuutta, yrityksen tappionsietokykyä ja kykyä selvitä sitoumuksistaan pitkällä aikavälillä. Henkilöyhtiöissä omistajat ovat henkilökohtaisessa vastuussa yrityksen toiminnasta ja veloista, joten ainoastaan tasetiedoista laskettu omavaraisuusasteluku ei ole riittävä, vaan rahoitusrakenteen arvioinnissa tulisi huomioida mahdollisuuksien mukaan myös henkilökohtaisessa vastuussa olevien omistajien yksityiset varat ja velat. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2009, 61.)

$$\text{Omavaraisuusaste, \%} = \frac{\text{Oikaistu oma pääoma}}{\text{Oikaistun taseen loppusumma-saadut ennakot}} \times 100 \quad (15)$$

Tunnusluku lasketaan suhteuttamalla oma pääoman taseen loppusummaan. Omavaraisuusasteen laskennassa vähennettävät ennakot ovat lyhyt- ja pitkäaikaisia saatuja ennakoita, joihin liittyvä keskeneräinen työ tai projekti sisältyy yrityksen vaihto-omaisuuteen. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2009, 61; Niskanen & Niskanen 2004, 131.)

Tunnusluku kuvaa yrityksen omistajien omien varojen suhdetta yrityksen kokonaisrahoituksessa. Mitä enemmän omistajat ovat sijoittaneet yritykseen omaa pääomaa, sitä paremmat ovat yrityksen mahdollisuudet selvitä vieraan pääoman takaisinmaksuista. Näin ollen vakavaraiselle yrityksellä on tämän takia korkea omavaraisuusaste. (Kallunki & Kytönen 2007, 80.)

Poistotapa ja inflaatio voivat vaikuttaa siihen, että pysyvien vastaavien arvot poikkeavat selvästi tarkasteluajankohdan tasearvoista. Jos käyvät arvot ylittävät merkittävästi tasearvot, voidaan omavaraisuusastetta laskettaessa kirjanpitoarvon ylittävä osuus lisätä taseen omaan pääomaan. Mikäli pysyvät vastaavat ovat yliarvostettuja, omia varoja joudutaan korjaamaan tasearvoja pienemmiksi omavaraisuusastetta laskettaessa. Mahdolliset pysyvien vastaavien arvonkorotukset vaikuttavat vuosien väliseen vertailuun. Myös pääomalainan käsittely vaikuttaa omavaraisuusasteen vertailuun. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2009, 61.)

Yritystutkimusneuvottelukunta (2009, 62) on antanut omavaraisuusasteelle seuraavat ohjearvot:

- yli 40 % hyvä
- 20 -40 % tyydyttävä
- alle 20 % heikko

Suhteellinen velkaantuneisuus on tunnusluku, jossa yrityksen vieras pääoma suhteutetaan liikevaihtoon. Korkea velkaantuneisuus edellyttää yritykseltä hyvää liike-tulosta vieraan pääoman velvoitteista selviämiseksi. Tunnuslukua voidaan verrata hyvin saman toimialan yritysten kesken. Eri toimialoja edustavat, kustannus- ja taserakenteeltaan erilaiset yritykset, tarvitsevat eri suhteessa lainarahoitusta, toiset yritykset tarvitsevat suuria investointeja liikevaihdon kerryttämiseen, kun taas toiset yritykset pystyvät kerryttämään liikevaihtoa pienillä investoinneilla. Tunnusluku voidaan laskea melko luotettavasti myös oikaisemattomista tilinpäätöstiedoista, koska tunnusluvun laskemisessa ei käytetä tilinpäätöseriä, joihin tilinpäätöksen joustokohdat vaikuttaisivat. (Kallunki & Kytönen 2007, 82; Niskanen & Niskanen 2004, 132.)

$$\text{Suhteellinen velkaantuneisuus \%} = \frac{\text{Oikaistun taseen velat-saadut ennakot}}{\text{Liikevaihto (12 kk)}} \times 100 \quad (16)$$

Vaikka tunnusluku on toimialasidonnainen, Yritystutkimusneuvottelukunta (2009, 62) on antanut ohjeavot tuotannollisiin yrityksiin:

alle 40 % hyvä

40 – 80 % tyydyttävä

yli 80 % heikko

Gearing-prosentti tarkastelee yrityksen vieraan pääoman tasoa suhteessa omaan pääomaan tilanteessa, jossa yritys ensin käyttäisi kaiken likvidin omaisuutensa korollisten velkojen lyhentämiseen. Mitä suurempi gearing-prosentti on, sitä velkaiempi yritys on. Mikäli tunnusluku on alle 100 %, sitä voidaan pitää hyvänä, koska nettovelan määrä on silloin enintään oman pääoman suuruinen. (Niskanen & Niskanen 2004, 133-134.)

$$\text{Gearing -\%} = \frac{\text{Korollinen vieras pääoma -rahat ja rahoitusarvopaperit}}{\text{Oikaistu oma pääoma}} \times 100 \quad (17)$$

Korkojen hoitokatetta käytetään silloin kun lasketaan pystyykö yritys lyhyellä aikavälillä selviytymään velkoihin liittyvistä korkokuluista ansaitsemallaan tulorahoituksella. (Niskanen & Niskanen 2004, 134.) Korkojen hoitokate lasketaan seuraavalla kaavalla:

$$\text{Korkojen hoitokate} = \frac{\text{Liikevoitto (tulos ennen korkoja ja veroja)}}{\text{Korkokulut ja muut rahoituskulut}} \quad (18)$$

4 CASE-YRITYKSEN TILINPÄÄTÖSANALYYSI

Case -yritys toimii kuljetusalalla. Yritys on perustettu vuonna 1999 ja sen yhtiömuoto oli 30.6.2007 asti avoin yhtiö. Avoimen yhtiön vähemmistöosakkaan siirryttyä muihin tehtäviin, yritys muutti yhtiömuotonsa osakeyhtiöksi 1.7.2007 lukien.

Yrityksellä oli syksyyn 2007 asti toimeksiantosopimus yhden toimeksiantajan kanssa ja kalustona yksi kuorma-auto. Syksyllä 2007 yritys solmi alihankintasopimuksen toisen toimeksiantajan kanssa ja lisäsi kuljetuskalustoa yhdellä autolla. Vuoden 2009 alusta lukien yritys laajensi toimintaansa vielä solmien alihankintasopimuksen yhdelle autolle ja hankki vielä yhden kuorma-auton kuljetuskalustoonsa.

Henkilöstön määrä on kasvanut samassa suhteessa. Avoimen yhtiön aikana yritys työllisti toisen osakkaan lisäksi yhden vakinaisen kuljettajan. Toiminnan laajennuttua kukin auto on tarvinnut reilut kaksi kuljettajaa, jotta kuljetukset on voitu suorittaa keskeytymättä seitsemänä päivänä viikossa ja välillä ympäri vuorokauden. Kuljettajien määrään vaikuttaa myös työaikalainsäädännön vaatimukset kuljettajien riittävästä lepoajoista turvallisten kuljetusten turvaamiseksi. Vuoden 2009 lopussa yritys työllisti yrittäjän lisäksi viisi kuljettajaa. Koska kaikilla autoilla ei ole ollut jatkuvasti ajosuoritteita, on henkilöstöä voitu käyttää joustavasti eri tehtävissä. Tämä on ollut mahdollista kouluttamalla kuljettajia erilaisten kuljetusten suorittamiseen asianmukaisilla kursseilla.

Analyysissä käsitellään yrityksen yleisimpiä kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukuja vuosilta 2005–2009. Lisäksi yrityksen tunnuslukuja verrataan Finnvera Oyj:n laatiman toimialatilaston, TOL 4941 Tieliikenteen tavarankuljetus, mediaanilukuihin vuosilta 2005–2009.

4.1 Avoimen yhtiön ja osakeyhtiön keskeisimmät erot

Avoim yhtiö on henkilöyhtiö. Se on kuitenkin yhtiömiehistään erillinen oikeushenkilö. Samoin sen varallisuus on yhtiömiesten varallisuudesta erillinen. Yhtiömiehillä on yhtiössä ainoastaan yhtiöosuudet. Yhtiömiehet suorittavat yhtiölle yhtiösopimuksessa sovitun yhtiöpanoksen. (Tomperi 2007, 110-112.)

Avoimessa yhtiössä maksetaan osakkaille harvoin palkkaa, koska yrityksen tulos jaetaan yhtiömiehille verotettavaksi siinä suhteessa kuin yhtiösopimuksessa on sovittu. Verotettava tulo jakautuu pääomatuloksi ja ansiotuloksi. Palkanmaksu on kuitenkin kannattavaa silloin, jos tulos ei ole kovin suuri ja se tulisi verotettavaksi lähes kokonaan pääomatulona. Järkevää on maksaa palkkaa myös silloin, jos yhtiöpanosten määrät poikkeavat huomattavasti toisistaan, eikä sitä huomioida voitonjaossa. Mikäli yksityisötöt ovat sallittuja avoimessa yhtiössä, jokaisella yhtiömiehellä on kirjanpidossa oma yksityistili. Näille yksityistileille voidaan jakaa voittoosuudet jotka yhtiömies voi nostaa yksityistililtään omaan käyttöönsä.

Osakeyhtiö on pääomayhtiö, joka on myös osakkaistaan erillinen oikeushenkilö. Osakeyhtiö syntyy kun se merkitään kaupparekisteriin. Peruspääoma muodostuu osakeyhtiön osakepääomasta, jonka määrä on vähintään 2 500 euroa. Osakeyhtiön oma pääoma jakaantuu osakeyhtiölain mukaan sidottuun omaan pääomaan ja vapaaseen omaan pääomaan. Sidottua omaa pääomaa ovat osakepääoma sekä kirjanpidolliset arvostusrahastot. Vapaa oma pääoma muodostuu edellisten tilikausien voittovaroista sekä tilikauden voitosta tai tappiosta. Siihen voi kuulua myös vapaita rahastoja kuten sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoja. (Tomperi 2007, 116-119.)

Osakeyhtiö on itsenäinen verovelvollinen, jolle vahvistetaan verotettava tulo. Osakeyhtiö maksaa tulostaan veroa 26 prosenttia. Verotulo jakautuu valtion (76,22 %), kunnan (22,03 %) ja seurakunnan (1,75 %) kesken verontilityslain mukaan. (Tomperi 2009, 44.)

Osakeyhtiön osakkaat eivät voi nostaa rahaa osakeyhtiöstä. Yhtiön osakkaille maksetaan työsuoitusta vastaava osuus palkkana. Lisäksi he voivat nostaa yhtiöstä kertyneitä voittovaroja osinkoina, mikäli se yrityksen toiminnan ja osakeyh-

tiölain mukaan on mahdollista vaarantamatta yhtiön toimintaedellytyksiä. Osinkotulot ovat omistajilleen joko verovapaita tai verotettavia tai osittain molempia. Luonnollisen henkilön veronalaiset osinkotulot ovat joko pääomatuloa tai ansiotuloa. Osinkojen verotukseen vaikuttaa se, onko osinko saatu arvopaperipörssissä listatusta vai listaamattomasta yhtiöstä. (Tomperi 2009, 44.)

Osinkoa voidaan jakaa vapaasta omasta pääomasta, jota ovat voittovarot edellisiltä tilikausilta ja tilikauden voitto tai tappio. Oma pääoma lasketaan myös eri tavalla avoimessa yhtiössä ja osakeyhtiössä. Avoimessa yhtiössä omaksi pääomaksi lasketaan myös osakkaiden yksityistileillä olevien varojen määrä. Osakeyhtiössä puolestaan omaa pääomaa on vain osakepääoma, kertyneet voittovarot sekä vapaan oman pääoman rahastoissa olevat varat. Tämä eroavaisuus vaikuttaa oleellisesti niiden tunnuslukujen laskentaan, joissa käytetään oman pääoman määrää.

4.2 Tilinpäätöksen oikaiseminen

Yrityksen virallista tuloslaskelmaa ja tasetta oikaisemalla pyritään saamaan eri vuosien ja eri yritysten aineistojen sisällöt yhtiömuodosta riippumatta samanlaisiksi. Laskemalla samalla tavoin oikaistuista tilinpäätöksistä tunnuslukuja joko saman yrityksen eri vuosien välillä tai eri yritysten vastaavia tunnuslukuja keskenään, saadaan paremmin selville yrityksen menestyksellisyys ja varallisuusasema. Uuden kirjanpitolain perusteella varsinaisten tilinpäätösoikaisujen tarve on vähentynyt ja oikaisut ovatkin pääasiassa tilinpäätöksen erien uudelleen järjestelyä. Tilinpäätösoikaisuja voidaan joutua tekemään eristä, joiden ei voi ajatella kuuluvan säännölliseen liiketoimintaan tai tilikauden aikaisista kertaluonteisista eristä, jotka saattavat vääristää esim. kannattavuuden lukuja.

4.2.1 Tuloslaskelman oikaiseminen

Case -yrityksen oikaistu tuloslaskelma, liite 1, alkaa liikevaihdosta. Virallisen ja oikaistun tuloslaskelman liikevaihto on sama. Liiketoiminnan muita tuottoja ei ole.

Aine- ja tarvikekäyttö saadaan virallisesta tuloslaskelmasta ostot tilikauden aikana. Ulkopuolisia palveluja ei ole. Oikaistussa tuloslaskelmassa henkilöstökuluihin on sisällytetty virallisesta tuloslaskelmasta palkat ja eläkekulut sekä muut henkilösivukulut.

Laskennallinen palkkakorjaus on tehtävä oikaistuun tuloslaskelmaan vuosille 2005, 2006 ja 2009. Omistajayrittäjän työn osuus on huomattava eikä hänelle ole maksettu vuosina 2005 ja 2006 palkkaa lainkaan vaan hän on nostanut rahaa yksityisottoina. Vuonna 2009 maksettu palkka on ollut YTN:n suositusta pienempi, joten palkkakorjaus on tehty vastaamaan YTN:n suositusta.

Liiketoiminnan muut kulut saadaan suoraan virallisesta tuloslaskelmasta. Kun edellä mainitut menoerät vähennetään liikevaihdosta, saadaan yrityksen käyttökaute.

Suunnitelman mukaiset poistot tulevat myös suoraan virallisesta tuloslaskelmasta. Arvon alentumisia ei ole. Välitulokseksi tulee liiketulos.

Korkotuotot saatiin suoraan virallisesta tuloslaskelmasta. Sijoitusten ja rahoitusarvopapereiden arvonalentumisia ei ole. Tuloverot siirtyivät kohtaan välittömät verot. Näiden jälkeen saatiin yrityksen nettotulos. Satunnaiset tuotot saatiin myös suoraan virallisesta tuloslaskelmasta. Kun satunnaisten tuottojen määrä lisättiin nettutulokseen, saatiin kokonaistulos.

Vapaaehtoisten varausten lisäys/vähennys saatiin suoraan virallisesta tuloslaskelmasta. Oikaistussa tuloslaskelmassa lopussa esiintyy vielä laskennallinen palkkakorjaus. Tilikauden tulos saatiin kun kokonaistulokseen lisättiin palkkakorjaus ja varausten vähennys. Tilikauden tulos on sama kuin virallisessa tuloslaskelmassa.

4.2.2 Taseen oikaiseminen

Case -yrityksen kohdalla taseeseen kohdistuvia oikaisuja ei ole, joten tase-erät siirrettiin suoraan oikaisuun taseeseen, liite 1. Vastaavaa puolella yrityksellä ei ole aineettomia hyödykkeitä. Aineellisiin hyödykkeisiin kohtaan koneet ja kalusto siirrettiin yrityksen kalusto. Yrityksellä ei ole sijoituksia, pitkäaikaisia saamisia, lea-

singvastuukantaa eikä vaihto-omaisuutta. Myyntisaamiset, muut saamiset ja rahat ja rahoitusarvopaperit siirrettiin myös suoraan virallisesta taseesta. Näiden erien yhteissummaksi saadaan vastaavaa yhteensä, joka on sama kuin virallisessa taseessa.

Vastattavaa puolen erät siirretään myös suoraan virallisesta taseesta ilman oikaisutoimenpiteitä. Toimintavaraus saa oikaisussa uuden nimen, vapaaehtoiset varaukset. Pitkäaikaisessa vieraassa pääomassa on laina omistajalta osakeyhtiön perustamisen jälkeen. Yrityksellä ei ole laskennallista verovelkaa, pakollisia varauksia eikä leasingvastuukantaa. Lyhytaikaisen vieraan pääoman erät eli ostovelat ja siirtovelat saadaan myös suoraan virallisesta taseesta. Siirtovelat saa oikaistussa taseessa uuden nimen muut korottomat lyhytaikaiset velat.

Analyysissä käsitellään yrityksen osalta yleisimpiä kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukuja vuosilta 2005-2009. Lisäksi yrityksen tunnuslukuja verrataan Finnvera Oyj:n laatiman toimialatilaston 4941 mediaanilukuihin vuosilta 2005-2009.

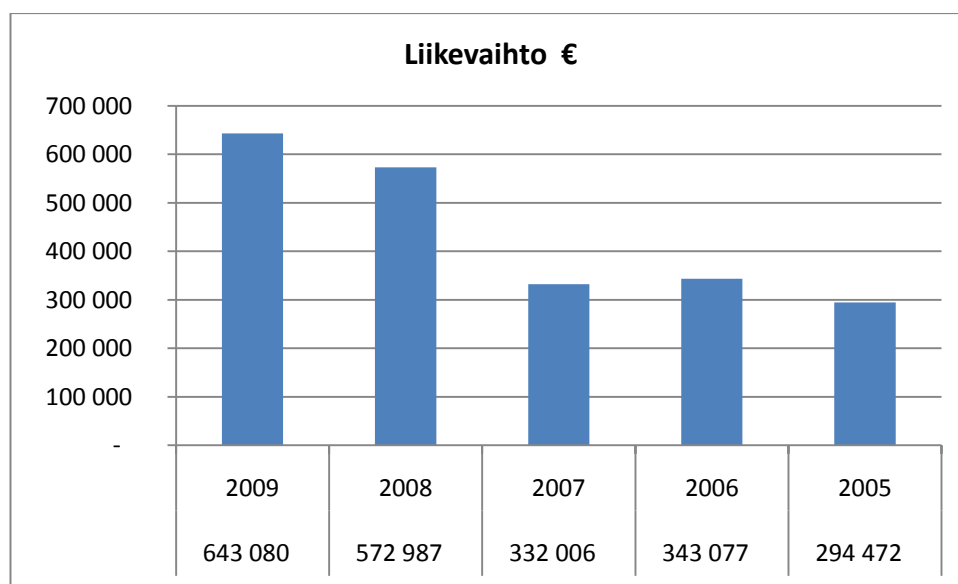
Yrityksen yhtiömuoto on muuttunut 1.7.2007 avoimesta yhtiöstä osakeyhtiöksi. Yrityksen tilikausista 30.6.2007 päättynyt tilikausi oli kuuden kuukauden mittainen ja 31.12.2008 päättynyt tilikausi oli 18 kuukauden mittainen. Tilikausien pituus ei saa kuitenkaan vaikuttaa tunnuslukuihin. Tämän vuoksi tunnuslukujen laskennassa niissä tunnusluvuissa, joissa käytettiin tuloslaskelman lukuja, tuloslaskelmassa esiintyvä luku muutettiin kahdentoista kuukauden lukua vastaavaksi normeeraamalla. Yhtiömuodon vaihtuessa yritys teki nollatuloksen, joka maksettiin yrittäjälle palkkana. Tämä näkyy tunnuslukujen huomattavana alenemisena. Samalla myös yhtiön oman pääoman määrä muuttui siten, että 1.7.2007 alkaneella tilikaudella oman pääoman määrä oli osakeyhtiön vähimmäisosakepääoman suuruinen.

4.3 Liiketoiminnan kasvu

Case -yrityksen liikevaihto on kasvanut tarkastelujakson 2005-2009 aikana huomattavasti. Kasvuun on vaikuttanut uusien liiketoimintojen mukaantulo vuoden 2007 lopusta lähtien ensin yhdelle uudelle autolle ja vuoden 2009 alusta lukien

vielä toisellekin uudelle autolle. Henkilöstön määrä on kasvanut vastaavasti. Vielä vuonna 2005 yrityksessä työskenteli yrittäjän lisäksi yksi palkattu työntekijä. Vuoden 2009 lopussa yritys työllisti yrittäjän lisäksi viisi työntekijää.

Liikevaihto ei ole kuitenkaan kasvanut samassa suhteessa kuin liiketoiminnat ovat kasvaneet. Syynä tähän on se, että kuljetussuoritteita ei ole yrittäjältä riippumattomista syistä ollut koko ajan eli yrityksen kuljetuskalusto ei ole ollut koko ajan käytössä. Lisäksi kuljetustaksa on pienempi, koska yritys on investoinut uusiin toimintoihin vain kuorma-auton alustan. Päällisrakenteet ja perävaunu ovat toimeksiantajan kalustoa.

Kuvio 2. Case -yrityksen liikevaihto 2005-2009

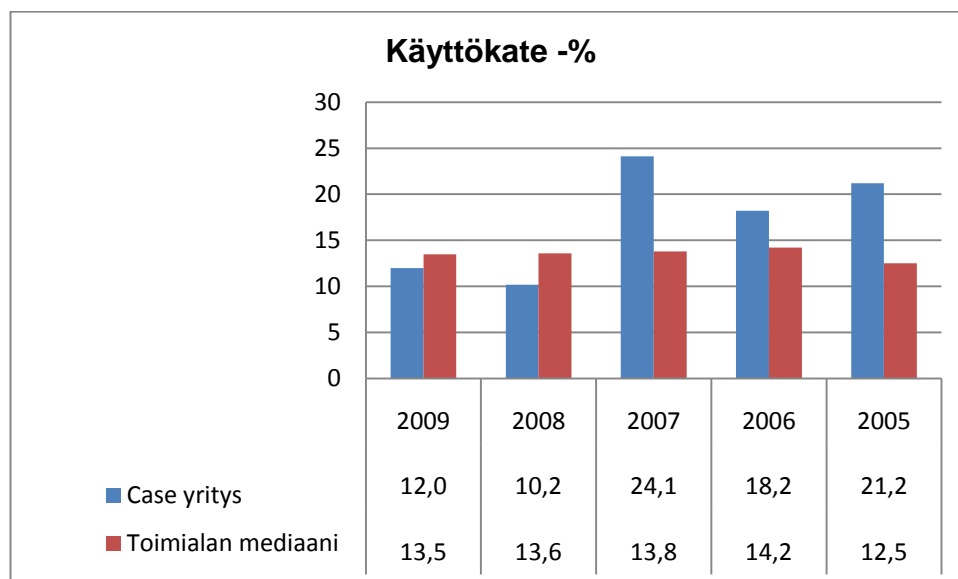
4.4 Kannattavuuden tunnusluvut

Case -yrityksen kannattavuutta mitataan laskemalla käyttökate, liiketulos, oman pääoman tuotto prosentti kokonaispääoman tuotto prosentti, ja sijoitetun pääoman tuotto prosentti.

Taulukko 1. Case -yrityksen kannattavuuden tunnusluvut

Kannattavuuden tunnusluvut					
	2009	2008	2007	2006	2005
Käyttökate -%	12,0	10,2	24,1	18,2	21,2
Liiketulos -%	2,5	3,1	0,0	5,0	6,6
Oman pääoman tuotto -%	31,6	95,8	0,2	10,2	14,2
Kokonaispääoman tuotto -%	5,1	8,4	0,1	8,6	11,3
Sijoitetun pääoman tuotto -%	7,8	10,3	0,1	10,2	14,2

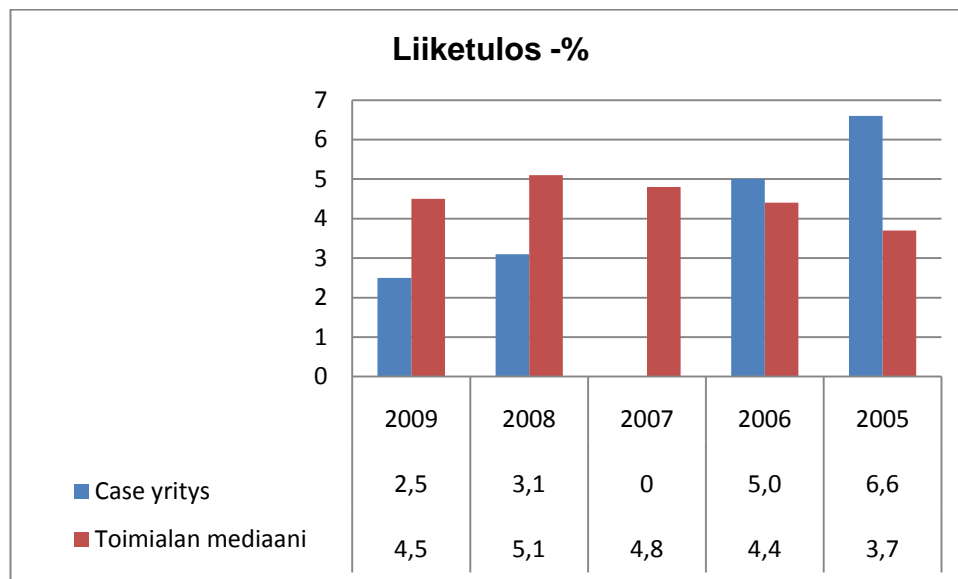
Käyttökateprosentti ilmoittaa yrityksen liiketoiminnan tuloksen ennen poistoja ja rahoituseriä. Yrityksen käyttökateprosentti on yleisesti ottaen laskenut vuoteen 2008 asti, jonka jälkeen se nousi vuonna 2009 ollen tilikauden lopussa 12 %. Toimialan mediaaniin verrattuna yrityksen käyttökateprosentti on vuonna 2009 hie- man alempi. Lasku on johtunut kasvaneista polttoaine- ja palkkauskuluista. Toimi- alojen käyttökateprosentti yritystutkimusneuvottelukunnan mukaan palveluille on 5-15 %. Yrityksen käyttökate on ollut vähintään ohjearvon mukainen tarkastelujak- son ajan.

Kuvio 3. Case -yrityksen ja toimialan mediaanin käyttökateprosentit 2005-2009

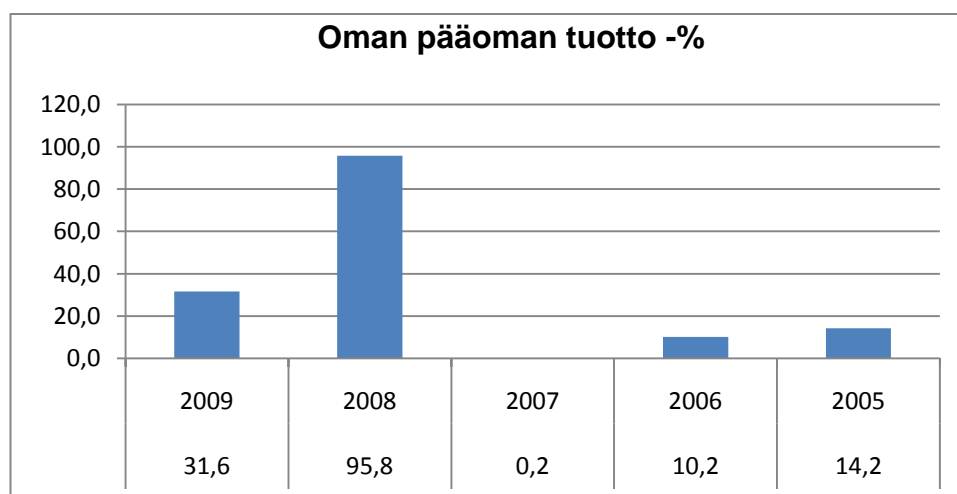
Liiketulosprosentti on laskenut koko tarkastelujakson ajan, koska välittömien kus- tannusten osuus suhteessa liikevaihtoon on kasvanut. Vaikka poistojen suhteelli- nen määrä on pienentynyt, se ei riitä kattamaan välittömien kustannusten nousua. Yritystutkimusneuvottelukunnan mukaan yrityksen liiketulos on ollut tyydyttävä vuosina 2005 ja 2006 ja sen jälkeen heikko (alle 5 %). Saman arvon sai myös toi-

mialan liike-tulosprosentti tarkastelujakson aikana lukuun ottamatta vuotta 2008, jolloin se ylsi tyydyttävään arvoon.

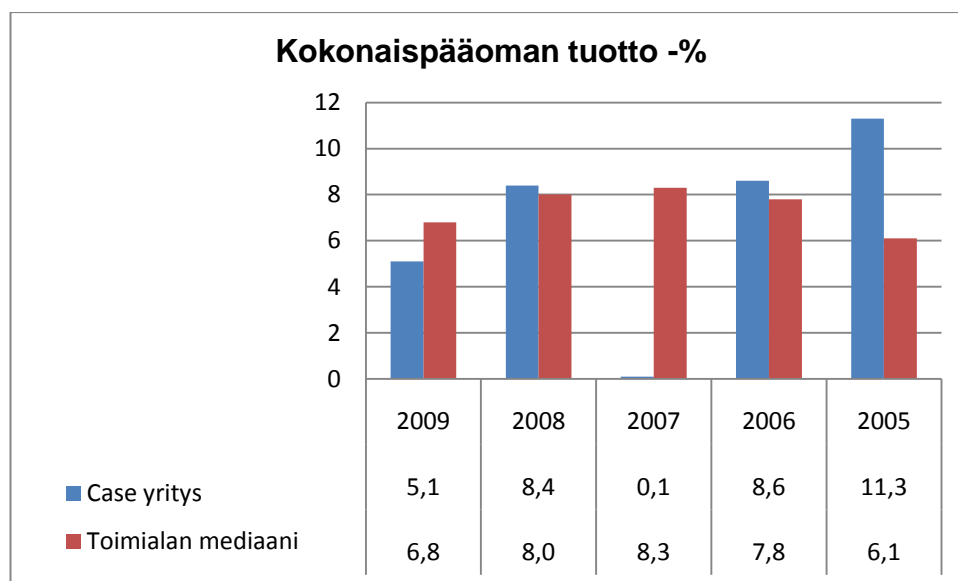
Kuvio 4. Case -yrityksen ja toimialan mediaanin liike-tulosprosentit 2005-2009

Oman pääoman tuotto-prosentti kertoo miten yritys pystyy tuottamaan tuloa omistajien yritykseen sijoittamalle pääomalle. Tässä esimerkissä näkyy selvästi vieraan pääoman vaikutus tunnuslukuun eli kun yrityksestä tuli osakeyhtiö, muuttui omistajan aiemmin henkilöyhtiössä yksityistilillä omaksi pääomaksi luetut varat osakeyhtiössä vieraaksi pääomaksi. Tunnusluku nousi v. 2008 lähes sataan prosenttiin, koska osakeyhtiöllä oli tuolloin omaa pääomaa vain vähimmäisosakepääoma ja ensimmäisen tilikauden voittovarojen yhteissumma.

Kuvio 5. Case -yrityksen oman pääoman tuotto-prosentit 2005-2009

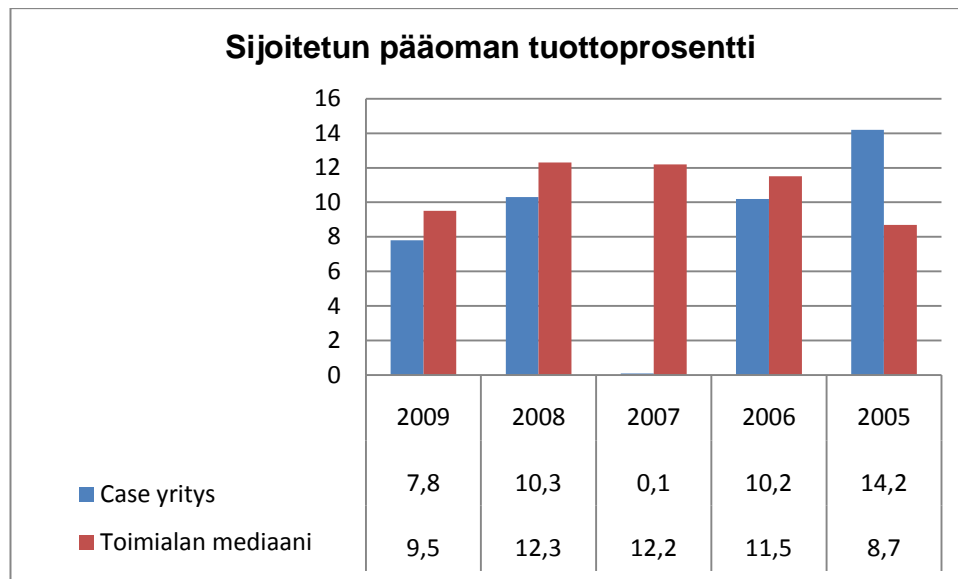
Kokonaispääoman tuotto prosentti kertoo yrityksen kyvystä tuottaa tulosta kaikelle sille pääomalle, joka on sitoutunut yrityksen toimintaan. Case -yrityksen kokonaispääoman tuotto prosentti on ollut parhaimmillaan vuonna 2005, jolloin se oli 11,3. Yritystutkimusneuvottelukunnan ohjearvon mukaan se oli tuolloin hyvä. Tuotto prosentti on laskenut sen jälkeen ollen tyydyttävä. Tuotto prosentin laskuun on kaksi selkeää syytä: kustannusten nousu; erityisesti polttonesteiden hinnat ja palkatun työvoiman kustannukset ovat nousseet huomattavasti. Toinen syy on se, että kuljetustaksojen korotukset eivät ole kattaneet syntyneitä kustannusten korotuksia, joten erotus näkyy mm. tuotto prosentin laskussa.

Kuvio 6. Case -yrityksen ja toimialan mediaanin kokonaispääoman tuotto prosentit 2005-2009

Sijoitetun pääoman tuotto prosentti mittaa sitä tuottoa, joka on saatu yritykseen sijoitetulle, korkoa tai muuta tuottoa vaativalle pääomalle. Case yrityksellä ei ollut tarkastelujaksolla korollista vierasta pääomaa.

Tässäkin tunnusluvussa näkyy kustannusten nousun vaikutus siten, että sijoitetun pääoman tuotto prosentti on laskenut 2,5 % vuodesta 2008 vuoteen 2009, jolloin se oli 7,8 %. Sama vaikutus on nähtävissä myös toimialan tuotto prosentissa

Kuvio 7. Case -yrityksen ja toimialan mediaanin sijoitetun pääoman tuotto prosentit 2005-2009

Vaikka kaikki tunnusluvut osoittavat toiminnan olevan kannattavaa tarkastelujaksoon sisältyvinä vuosina, on kannattavuus laskenut erityisen paljon vuodesta 2008 vuoteen 2009. Tämä on johtunut toimitusjohtajan mukaan erityisesti polttonesteiden hinnankorotuksista ja palkkojen huomattavista korotuksista sekä siitä, että kuljetustaksoihin viiveellä tulleet korotukset eivät ole pystyneet kattamaan kohooneita kustannuksia.

Yritys ei pysty juuri vaikuttamaan kustannuksiin, koska kuljettajille on maksettava palkat työehtosopimusten mukaan ja autojen kustannukset ovat sellaisia, joihin ei pysty vaikuttamaan. Lisäksi kuljetustehtävät on pääsääntöisesti hoidettava seitsemänä päivänä viikossa kaikkina vuorokauden aikoina. Näistä ilta-, yö-, sunnuntaiyökorvauksista ja odotusajoista purku- tai lastauspaikoilla yritys ei saa korvausta kaikilta toimeksiantajilta, joten nekin heikentävät omalta osaltaan kannattavuutta. Yrittäjä toki pyrkii itse tekemään nämä vuorot, mutta aina se ei ole mahdollista, jos useampi auto tarvitsee kuljettajan samanaikaisesti.

4.5 Maksuvalmiuden tunnusluvut

Maksuvalmiuden tunnusluvut kertovat yrityksen kyvystä selviytyä lyhytaikaisista maksusitoumuksistaan niiden erääntymishetkellä eli maksaa laskunsa ja muut vel-

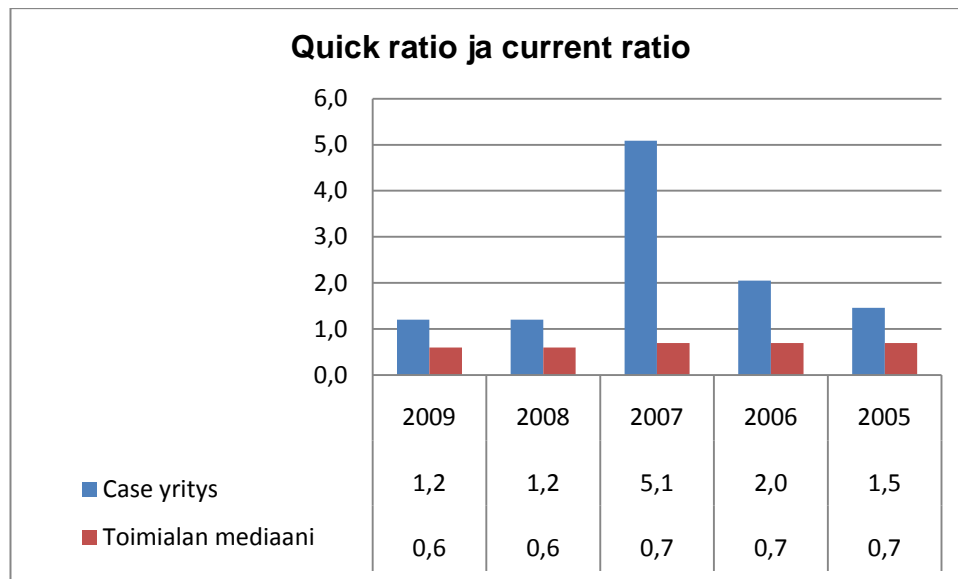
voitteensa ajallaan. Mikäli yrityksen varat eivät riitä laskujen maksamiseen niiden erääntyessä, siitä seuraa yleensä viivästyskorkokuluja. Yrityksen osalta maksuvalmiutta on mitattu nettokäyttöpääomaprozentilla, current ratiolla, quick ratiolla sekä myyntisaamisten ja ostovelkojen kiertoajoilla.

Nettokäyttöpääomaprocentti ilmoittaa likviditeetin kehityksen suhteessa liikevaihtoon. Nettokäyttöpääomaprocentti kuvaa sitä, kuinka suuri osa yrityksen vaihto- ja rahoitusomaisuudesta on katettu omalla pääomalla ja kuinka paljon vieraalla pääomalla. Case -yrityksen nettokäyttöpääoman määrä on ollut riittävä maksujen suorittamiseen ajallaan.

Taulukko 2. Maksuvalmiuden tunnusluvut

Maksuvalmiuden tunnusluvut					
	2009	2008	2007	2006	2005
Nettokäyttöpääoma %	4,3	3,2	19,0	9,2	4,4
Current ratio	1,2	1,2	5,1	2,0	1,5
Quick ratio	1,2	1,2	5,1	2,0	1,5
Myyntisaamisten kiertoaika	42,7	41,9	11,3	26,9	26,3
Ostovelkojen kiertoaika	63,3	39,9	19,9	88,2	65,1

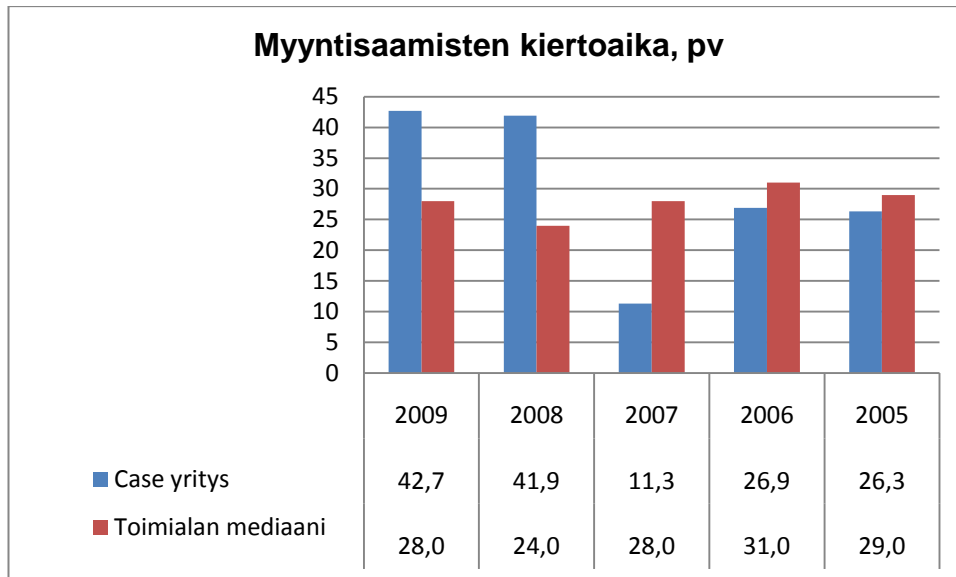
Quick ratio ja current ratio tunnuslukujen avulla selvitetään miten yritys pystyisi selviytymään lyhytaikaisista velkasitoumuksistaan, mikäli yritys yllättäen lopetettaisi toimintansa. Quick ration avulla mitataan yrityksen kykyä selviytyä lyhytaikaisista veloistaan pelkästään rahoitusomaisuudellaan. Current ratio tunnusluvussa selvitetään miten yritys pystyy selviytymään lyhytaikaisista maksuvelvoitteistaan rahoitus- ja vaihto-omaisuudellaan. Molemmat tunnusluvut sekä yrityksellä että toimialalla saavat saman arvon, joka johtuu siitä, että kuljetusalan yrityksillä ei ole realisoitavaa vaihto-omaisuutta taseessa. Yritystutkimusneuvottelukunnan ohjearvojen mukaan yrityksen saamat quick ratio tunnusluvut ovat hyviä, toimialan saamat tyydyttäviä. Current ratio tunnusluvut yrityksen osalta ovat tyydyttäviä ja toimialan osalta heikkoja. Tämä johtuu aiemmin mainitusta toimialalle tyypillisestä vaihto-omaisuuden puuttumisesta.

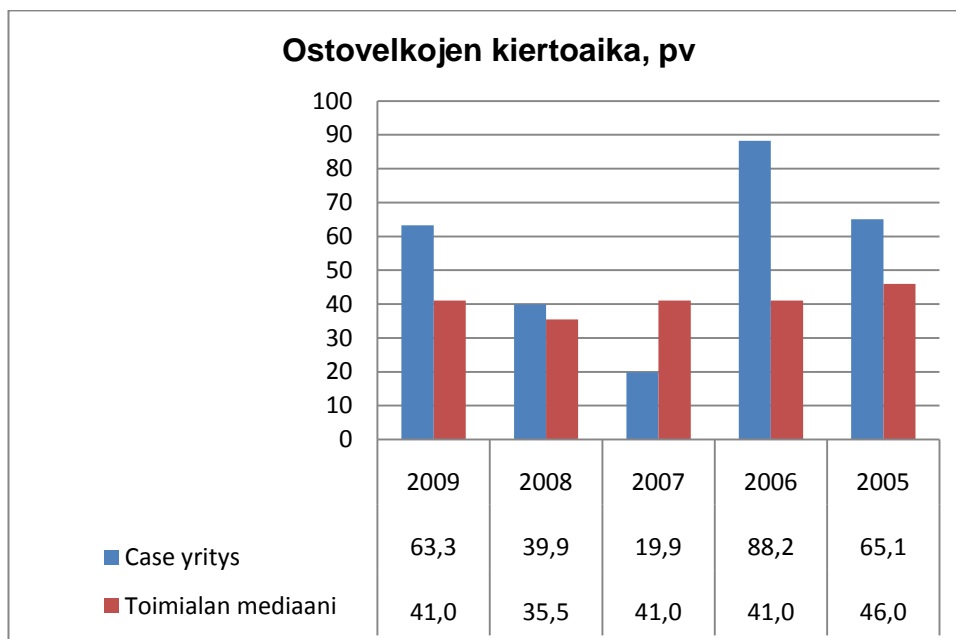
Kuvio 8. Case -yrityksen ja toimialan mediaanin quick ratio ja current ratio tunnusluvut 2005-2009

Maksuvalmiuden rinnalla käytetään myös käyttöpääoman kiertoaikalukuja. Niitä kutsutaan myös tehokkuusluvuiksi. Maksuvalmiuteen vaikuttaa tulorahoituksen suuruus, koska sen ollessa riittävä, yritys pystyy maksamaan lyhytvaikutteiset menonsa tulorahoituksella. Tulorahoituksen riittävyyteen vaikuttaa se, kuinka pian yritys saa myynnistään tulevat rahat tililleen ja toisaalta se, kuinka pian sen on maksettava tuotannontekijöistä aiheutuvat kulut.

Tunnusluvut kertovat tilanteen tilinpäätöshetkellä, mutta case yrityksen kohdalla luvut pitävät paikkansa myös tilikauden aikana, koska sekä tulot kertyvät että menot eräänntyvät säännöllisesti. Yrityksen osalta kiertoaajat ovat pitkiä ja poikkeavat jonkin verran toimialan mediaanista. Ostovelkojen kiertoaajat ovat vuoden 2008 tilinpäätöstilannetta lukuun ottamatta kuitenkin pidemmät, joten yrityksen liikepääoman käyttö on tältä osin tehokasta.

Kuvio 9. Case -yrityksen ja toimialan mediaani myyntisaamisten kiertoaikojen osalta 2005-2009

Kuvio 10. Case -yrityksen ja toimialan mediaani ostovelkojen kiertoaikojen osalta 2005-2009

Yritys selviytyy erääntyvistä maksuistaan ajallaan eikä korkokuluja aiheudu, joten yrityksen maksuvalmius on kunnossa. Lisäksi yrityksen maksettaviksi tulevien las-
kujen kiertoaika on ollut vuotta 2008 lukuun ottamatta pidempi kuin myyntisaamis-
ten, joten yrityksen liikepääoman käyttöä voidaan pitää tältä osin tehokkaana.

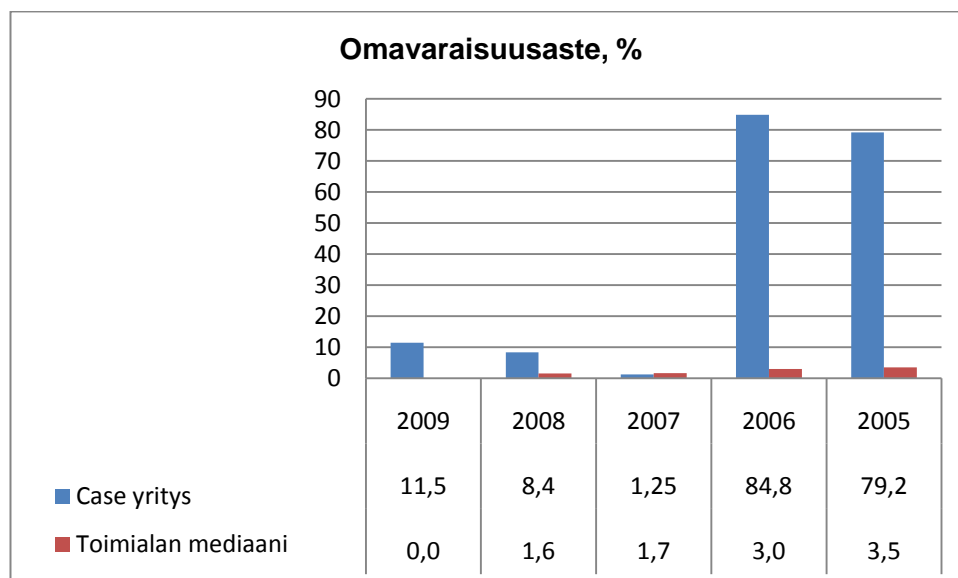
4.6 Vakavaraisuuden tunnusluvut

Vakavaraisuudella mitataan oman ja vieraan pääoman suhdetta. Yrityksen osalta sitä on mitattu omavaraisuusasteella, suhteellisella velkaantumisella ja gearing-prosentilla.

Taulukko 3. Case -yrityksen vakavaraisuuden tunnusluvut

Vakavaraisuuden tunnusluvut					
	2009	2008	2007	2006	2005
Omavaraisuusaste	11,5	8,4	1,25	84,8	79,2
Suhteellinen velkaantuneisuus	47,7	46,4	59,3	8,8	9,5
Gearing %	231,9	581,8	4505,0	-19,1	-12,5

Omavaraisuusaste ilmoittaa yrityksen oman pääoman määrän suhteessa yrityksen koko pääoman määrään. Omavaraisuusaste oli vuosina 2005 ja 2006 hyvä, mutta yhtiömuodon muutoksesta johtuen heikkeni ollen vielä tarkastelujakson lopussa 11,5 %, jota pidetään yritystutkimusneuvottelukunnan mukaan heikkona. Tarkastelujakson viimeisten vuosien huonoa lukua selittää yhtiömuodon muutos avoimesta yhtiöstä osakeyhtiöksi. Avoimessa yhtiössä yrittäjän yksityistilillä olleet varat luettiin omaksi pääomaksi, mutta osakeyhtiössä vieraaksi pääomaksi.

Kuvio 11. Case -yrityksen ja toimialan mediaani omavaraisuusasteen osalta 2005-2009

Suhteellinen velkaantuneisuus mittaa vieraan pääoman määrää suhteessa liikevaihtoon. Toimialoittain erilaisen kustannus- ja taserakenteen omaavat yritykset tarvitsevat eri määrän investointeja ja vierasta pääomaan saavuttaakseen tietyn liikevaihdon.

Case -yrityksen kohdalla suhteellinen velkaantuneisuus muuttui päinvastaiseen suuntaan omavaraisuusasteeseen nähden. Muutos aiheutui yhtiömuodon muutoksesta. Suhteellinen velkaantuneisuus oli tarkastelujakson alussa alle 10 %, mutta kasvoi yhtiömuodon muuttuessa huomattavasti. Vuonna 2009 se oli 47,7 %, jota yritystutkimusneuvottelukunnan mukaan pidetään tyydyttävänä.

Gearing-prosentti tarkastelee yrityksen vieraan pääoman määrää suhteessa omaan pääomaan. Yritystutkimusneuvottelukunnan ohjeen mukaan tunnuslukua voidaan pitää hyvänä, jos sen arvo on alle 100 %. Case yrityksen kohdalla tämänkin arvон muutos aiheutuu yhtiömuodon muutoksen aiheuttamasta vieraan pääoman huomattavasta kasvusta.

4.7 Johtopäätökset

Case- yrityksen kannattavuus on suhteellisesti heikentynyt tarkastelujakson aikana, toiminnan ollessa kuitenkin edelleen kannattavaa. Liikevaihto ei ole myöskään kasvanut samassa suhteessa liiketoiminnan laajentumisen kanssa johtuen siitä, että uusiin liiketoimintoihin liittyen yrittäjän ei ole tarvinnut investoida päällisrakenteita eikä perävaunua, vaan ainoastaan pelkän kuorma-auton. Tämä puolestaan on vaikuttanut siihen, että kuljetuksista saatu rahdin hinta on pienempi kuin silloin jos koko kalusto olisi yrittäjän oma.

Kannattavuuden heikentyminen johtuu sekä kustannusten, erityisesti polttonesteiden ja palkkauskulujen kohoamisesta, että kuljetustaksoihin viiveellä tulleista kustannuksista pienemmistä korotuksista. Tästä on seurannut se, että käyttökate ja sen myötä koko tilikauden tulos ovat pienentyneet. Kannattavuuteen on vaikuttanut lisäksi se, että kuljetuskalusto ei ole ollut vuosina 2008 ja 2009 päättyneiden tilikausien aikana tehokkaassa käytössä. Se on johtunut jopa kuukausia kestäneistä seisokeista kuljetettavien tuotteiden loppumisen tai tehtaiden seisokkien vuoksi.

Toisaalta nämä ovat mahdollistaneet kuljettajien käytön toisten kuljettajien vuosilomien lomittajina, eikä ulkopuolista työvoimaa ole tarvinnut palkata.

Maksuvalmius on ollut hyvä koko tarkastelujakson ajan eikä ylimääräisiä korkokuluja ole tullut yrityksen maksettaviksi viivästyskorkojen muodossa. Tunnuslukujen valossa yritys pystyy selviytymään lyhytaikaisista maksuvelvoitteistaan toimialan keskivertoa paremmin. Ostovelkojen kiertoaika on ollut myös vuoden 2008 tilinpäätöstilannetta lukuun ottamatta pidempi kuin myyntisaamisten, joten liikepääoman käyttöä pidetään tehokkaana.

Vakavaraisuus on tunnuslukujen mukaan muuttunut oleellisesti huonompaan suuntaan vuodesta 2007 lukien. Tämä johtuu kuitenkin yhtiömuodon muutoksesta avoimesta yhtiöstä osakeyhtiöksi. Avoimessa yhtiössä omaksi pääomaksi luetta- van yksityistilin varat luetaan osakeyhtiössä vieraaksi pääomaksi. Muutos ei ole osoitus korollisen vieraan pääoman määrän kasvusta.

Yrittäjä onkin tehnyt toimintolaskentaa hyväksikäyttäen laskelmia eri toimintojen kannattavuudesta ja seuraa niissä tapahtuvia muutoksia säännöllisesti.

5 YHTEENVETO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tehdä tilinpäätösanalyysi Case -yrityksestä, laskea kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukuja ja verrata saatuja tuloksia toimialan keskiarvolukuihin. Tilinpäätösanalyysin tavoitteena oli selvittää yrityksen liiketoiminnan laajenemisen vaikutus erityisesti sen kannattavuuteen, mutta myös maksuvalmiuteen ja vakavaraisuuteen.

Toimeksiantajaltani sain käyttööni vuosien 2004–2009 tilinpäätösaineistot, joiden perusteella suoritin tarvittavat oikaisut viralliseen tilinpäätökseen ja laskin tunnusluvut. Mielestäni käytössäni oli aineistoa riittävästi ja tarkasteluajanjakso riittävän pitkä sekä ennen laajentumista, että sen jälkeen, jotta siitä pystyi saamaan case -yrityksen liiketoimintojen laajentumisen vaikutuksesta sen kannattavuuteen luotettavan kuvan. Yhtiömuodon muutos oli juuri tarkastelujakson puolivälissä.

Kuljetusalalla on kova kilpailu. Kuljetusten toimeksiantajat etsivät kuitenkin aina edullisinta kuljetusten suorittajaa, eivätkä kiinnitä aina tarpeeksi huomiota kuljetusten toimitusvarmuuteen ja kaluston kuntoon. Tällaisessa tilanteessa kuljetusyritysten on vaikea saada kuljetuksille sellainen hinta, että se kaikkien toiminnasta aiheutuvien kustannusten kattamisen ja kuljetusten toimitusvarmuuden takaamiseksi välttämättömän kaluston uusimisen jälkeenkin tuottaisi voittoa.

Kuljetusalan taksojen korotukset on yleisesti sidottu polttonesteiden hinnankorotuksiin (tai -alensemiseen) ns. polttoaineklausuuliin. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että polttonesteiden hintojen noustessa myös kuljetustaksat nousisivat automaattisesti samasta ajankohdasta lukien ja saman verran kattaen hinnankorotuksesta aiheutuneet lisäkustannukset. Monissa kuljetussopimuksissa polttonesteiden hinnankorotuksia seurataan esim. kahden kuukauden ajalta laskettuna keskihintana. Mikäli keskihinta ei ole tiettyä % -määrää korkeampi kuin kuljetussopimuksen alkaessa ollut keskihinta, ei taksaa koroteta lainkaan. Jos korotus kuitenkin ylittää tuon % -määrän, hinta nousee vasta tämän tarkastelujakson päättymistä seuraavan kuukauden alusta lukien sopimuksessa sovitulla määrällä, joka kattaa hinnankorotuksen silloin kun hinta nousee korotukseen oikeuttavan vähimmäismäärän. Vaikka polttonesteen hinta nousisi enemmän kuin tuo korotukseen vaadittu % -

määrä, se ei vaikuta taksan korotukseen. Edellä kuvatulla tavalla toimitaan myös jos polttonesteen hinta laskee.

Muut korotukset esim. palkkoihin, pakollisiin huoltoihin, renkaisiin, vakuutusmaksuihin jne. jäävät kokonaisuudessaan yrityksen kustannettaviksi. Tämä vie nopeasti kuljetusyrityksen kannattavuuden. Tässä tilanteessa yrittäjän oman työpanoksen merkitys korostuu kun kuljetuksia on hoidettava kaikkina viikonpäivinä ja kaikkina vuorokauden aikoina. Kuljetusalan kannattavuuden ja kuljetusten toimintavarmuuden säilyttämiseksi olisi siirryttävä polttoaineklausuulin sijasta seuraamaan kuukausittain kokonaishintaindeksiä, jolloin tulisi huomioitua muissakin kustannuksissa tapahtuvat muutokset.

Mikäli kaikkia kohonneita kustannuksia ei saada siirrettyä kuljetustaksoihin, kuljetusyritykset joutuvat lopettamaan toimintansa kannattamattomina. Lisäksi suurten tehtaiden nykyisin suureksi osaksi ”renkaiden päällä” olevan varaston toimitusvarmuus heikkenee kuljetuskaluston vanhentuessa ja vaatiessa enemmän korjauksia.

Yrityksen kannattavuus on heikentynyt liiketoimintojen laajentumisen aikana polttonesteiden hinnankorotusten ja kuljetuksiin tarvittavan palkatun vieraan työvoiman määrän kasvamisen ja palkkauskustannusten nousun vuoksi.

Yrityksen maksuvalmius on kunnossa ja se selviytyy laskujen maksamisesta ajallaan. Tunnuslukujen mukaan yritys pystyy selviytymään lyhytaikaisista maksuvelvoitteistaan toimialan keskivertoa paremmin. Vakavaraisuus on laskenut, mutta se johtuu yritysmuodon muutoksesta, ei ulkopuolisen velan määrän lisääntymisestä. Tulevaisuutta varten yrittäjä on selvittänyt toimintolaskennan avulla eri liiketoimintojen kannattavuuden ja seuraa niissä tapahtuvia muutoksia säännöllisesti.

Laadin yritykselle sellaisia tunnuslukujen laskelmapohjia, joita yrittäjä pystyy hyödyntämään tulevaisuudessa toimintaansa suunnitellessaan. Koska yrittäjä on hyvin perillä yrityksensä taseen ja tuloslaskelman sisällöstä ja sitä kautta myös yrityksen tuloksen muodostumisesta, yrityksen omien tunnuslukujen vertaaminen kuljetusalan keskimääräisiin lukuihin auttaa häntä mahdollisesti myös tulevaisuudessa päätöksenteossa.

LÄHTEET

- Finnvera Oyj 2010. Vertaile toimialojen tunnuslukuja. [online]. [Viitattu 7.2.2011].
Saatavana:<http://www.temtoimialapalvelu.fi/index.phtml?s=22>
- Kallunki, J-P, Kytönen, E. 2007. Uusi tilinpäätösanalyysi. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.
- Kallunki, J-P., Lantto, A-M. & Sahlström P. 2008. Tilinpäätösanalyysi IFRS-maailmassa. Helsinki: Talentum.
- Kinnunen, J., Leppiniemi, J., Martikainen T. & Virtanen, K. 2000. Yrityksen taloushallinnon perusteet. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Kinnunen, J., Laitinen Erkki K., Laitinen T., Leppiniemi, J. & Puttonen V. 2006. Mitä on yrityksen taloushallinto? Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Kinnunen, J., Leppiniemi, J. Puttonen V. & Virtanen, K. 2002. Tietoa yrityksen taloudesta. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- L 30.12.1997/1336. Kirjanpitolaki.
- Niskanen, J. & Niskanen, M. 2004. Tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Tomperi, S. 2007. Käytännön kirjanpito. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Tomperi, S. 2009. Yritysverotus ja tilinpäätössuunnittelu. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Vilkkumaa, M. 2010. Yrityksen menestyksen mittarit, tunnusluvut, yrityksen hinnan määrittäminen & tilinpäätösanalyysi. Helsinki: InPrint Oy.
- Yritystutkimusneuvottelukunta 2009. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. Tampere: Esa Print Oy.
- XXXXXX, X. Toimitusjohtaja / Case –yritys Kuljetus Oy. Haastattelut.21.12.2010 ja 11.02.2011.

LIITTEET

LIITE 1: Oikaistut tuloslaskelmat ja taseet 2005-2009, Case -yritys

LIITE 1. Oikaistut tuloslaskelmat ja taseet 2005-2009, Case -yrittys

OIKAISTU TULOSLASKELMA	1.1. - 31.12 2009	1.7.2007- 31.12.2008	1.1. - 30.06. 2007	1.1. - 31.12. 2006	1.1. - 31.12. 2005
LIIVEVAIHTO	643 080	859 480	166 003	343 077	294 472
Liiketoiminnan muut tuotot	-	-	-	-	-
LIIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ	643 080	859 480	166 003	343 077	294 472
Aine- ja tarvikkeikäyttö	220 620	376 189	60 365	141 274	112 282
Ulkopuoliset palvelut	-	-	-	-	-
Henkilöstökulut	302 231	348 105	56 665	104 490	87 573
Laskennallinen palkkorjaus	7 000			20 000	20 000
Liiketoiminnan muut kulut	36 189	47 452	8 946	15 017	12 232
Valmisteveraston lisäys/vähennys	-	-	-	-	-
KÄYTTÖKATE	77 041	87 734	40 027	62 295	62 385
Suunnitelman mukaiset poistot Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset	60 685	60 671	39 962	45 283	42 877
LIIKETULOS	16 355	27 063	65	17 012	19 509
Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista	-				
Muut korko- ja rahoitustuotot	85	-	-	-	362
Korkokulut ja muut rahoituskulut	-	-	-	-	-
Kurssierot	-	-	-	-	-
Sijoitusten ja rahoitusarvopapereiden arvonalentumiset	-	-	-	-	-
Välittömät verot	6 131	7 707	-	-	-
NETTOTULOS	10 139	19 356	65	17 012	19 147
Satunnaiset tuotot	368	2 578	-	122	53
Satunnaiset kulut					
KOKONAISTULOS	10 507	21 934	65	17 134	19 199
Poistoeron lisäys/vähennys Vapaaehtoisten varausten lisä- ys/vähennys				7 097	5 000
Laskennallinen palkkorjaus	7 000			20 000	20 000
Käyvän arvon muutokset					
Muut tuloksen oikaistut					
TILIKAUDEN TULOS	17 507	21 934	65	44 231	44 199

TASE	31.12.2009	31.12.2008	30.6.2007	31.12.2006	31.12.2005
VASTAAVA					
PYSYVÄT VASTAAVAT					
Kehittämismenot	-	-	-	-	-
Liikearvo	-	-	-	-	-
Muut aineettomat hyödykkeet	-	-	-	-	-
Aineettomat hyödykkeet yht.	-	-	-	-	-
Maa- ja vesialueet					
Rakennukset ja rakennelmat					
Koneet ja kalusto	182 056	182 014	119 886	135 848	128 630
Muut aineelliset hyödykkeet					
Aineelliset hyödykkeet yht.	182 056	182 014	119 886	135 848	128 630
Sisäiset osakkeet ja osuudet	-	-	-	-	-
Muut osakkeet ja osuudet	-	-	-	-	-
Sisäiset saamiset	-	-	-	-	-
Muut saamiset ja sijoitukset	-	-	-	-	-
Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä	-	-	-	-	-
Leasingvastuukanta	-	-	-	-	-
VAIHTUVAT VASTAAVAT					
Aineet ja tarvikkeet	-	-	-	-	-
Valmiit tuotteet	-	-	-	-	-
Muu vaihto-omaisuus	-	-	-	-	-
Vaihto-omaisuus yhteensä	-	-	-	-	-
Myyntisaamiset	75 261	65 738	10 248	25 305	21 206
Sisäiset myyntisaamiset					
Muut sisäiset saamiset					
Muut saamiset	11 424	8 794	590	4 331	3 061
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	86 684	74 532	10 837	29 637	24 267
Rahat ja rahoitusarvopaperit	77 849	34 018	68 542	31 971	16 741
VASTAAVAA YHTEENSÄ	346 589	290 564	199 265	197 455	169 639

TASE	31.12.2009	31.12.2008	30.6.2007	31.12.2006	31.12.2005
VASTATTAVAA					
OMA PÄÄOMA					
Osake- tai muu peruspääoma	2 500	2 500	2 435	-	-
Ylikurssi- ja arvonorotusrahasto					
Käyvän arvon rahasto					
Muut rahastot				123 165	90 220
Yksityistili					
Kertyneet voittovarot	19 735				
Tilikauden tulos	17 507	21 934	65	44 231	44 199
Pääomalainat					
Taseen oma pääoma yhteensä	39 743	24 434	2 500	167 396	134 420
Poistoero					
Vapaaehtoiset varaukset					7 097
Poistoero ja varaukset yhteensä	-	-	-	-	7 097
VIERAS PÄÄOMA					
Pääomalainat					
Lainat rahoituslaitoksilta					
Eläkelainat					
Saadut ennakot					
Sisäiset velat					
Muut pitkäaikaiset velat	170 000	176 167	181 167	-	-
Pitkäaikainen vieras pääoma yht.	170 000	176 167	181 167	-	-
Laskennallinen verovelka	-	-	-	-	-
Pakolliset varaukset	-	-	-	-	-
Leasingvastuukanta	-	-	-	-	-
Korolliset lyhytaikaiset velat					
Saadut ennakot					
Ostovelat	38 246	27 418	6 577	34 130	20 014
Sisäiset ostovelat					
Muut sisäiset korolliset velat					
Muut sisäiset korottomat velat					
Muut korottomat lyhytaikaiset velat	98 601	62 545	9 021	4 071	8 108
Lyhytaikainen vieras pääoma yht.	136 847	89 963	15 598	30 059	28 122
Oikaistu vieras pääoma yhteensä	306 847	266 130	196 765	30 059	28 122
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	346 589	290 564	199 265	197 455	169 639